

M
Arkest. O. 406/26.10.1995

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

Kivikautisen/epineo-
liittisen asuinpaikan
kaivaus
K. Katiskoski 1994

SISÄLLYS.....	S.
ARKISTOTIEDOT.....	2
JOHDANTO.....	3
KAIVAUSALUEEN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA.....	5
KAIVAUKSEN TEKNIikka JA TAVOITTEET.....	6
HAVAINNOT ASUINPAIKAN KULTTUURIKERROKSESTA JA MAAPERÄSTÄ...	8
LÖYDÖT.....	11
taulukko löydöistä.....	12
LUUANALYYSISTÄ.....	16
NÄYTTEET.....	17
YHTEENVETO.....	18
LUETTELO KARTOISTA.....	20
LUETTELO NEGATIIVEISTA JA KUVISTA.....	20
LUETTELO DIAPOSITIIVEISTA.....	21
KARTAT.....	22
KUVATAULUT.....	40
LIITE luuanalyysi (Pirkko Ukkonen 28.8. 1995)	
<i>ajoitustulokset</i>	47
	60

ARKISTOTIEDOT

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

Kivikautisen/epineoliittisen asuinpaikan kaivaus 2.9. - 29.9. 1994

Kylä: Kirkonkylä

Tila: 24-65, ent. yhteismetsä, om. v:sta 1994 Kemijoki Oy,
Valtak. 9-11, 96100 ROVANIEMI

PK: 3713 09 SODANKYLÄ

Koordinaatit: x = 7485 54, y = 3483 03, z = 180-185 m mpy.

Kaivettu ala: 76 m²

Kaivaukselta tulleet löydöt: KM 28837:1-525

Analysoidut hiilinäytteet: Hel-3676 (4610 +- 100 BP),
Hel-3677 (4470 +- 80 BP)

Paikalta aiemmin tulleet löydöt: KM 24168:1-2, KM 26946:1-4,
KM 27959:1-23

Aikaisemmat tutkimukset: Jarmo Kankaanpää ja Petri Halinen, inv.
1987 (ks. J. Kankaanpään ja P. Halisen inv. kert. Kurki-
koski 1987 v:lta 1988); Petri Halinen, inv. 1991 (ks. P.
Halisen inv. -kert. Sodankylä Kelu- ja Matarakoski 1991
v:lta 1992) ja Mika Sarkkinen, koekaiv. 1993 (ks. M.
Sarkkisen kaiv. -kert. Sodankylä Kelukoski 1993 v:lta
1994)

Negatiivit: f 100463-475, 100477-487

Diapositiivit: 33062-33074

Luettelo kartoista, negatiiveista ja kuvista sekä diapositiiveista
on kertomuksen lopussa s. 20-21

Liite: Luuanalyysi (Pirkko Ukkonen 28.8. 1995)

JOHDANTO

Sodankylän Kelukoski W (inv. n:o 87) kivikautinen asuinpaikka löytyi Jarmo Kankaanpään ja Petri Halisen inventoimissa Kitisen Kurkikosken allasaluetta v. 1987 (ks. J. Kankaanpään ja P. Halisen Kurkikosken inv. -kert. v:lta 1988). Myöhemmin Kelu- ja Matarakosken voimalaitosaltaiden inventoinnissa v. 1991 paikalla kävivät P. Halinen ja J. Saukkonen tehden koekuopitusta ja karttaluonnoksen löytäen kvartssia ja palaneita kiviä ja luita (ks. P. Halisen inv. -kert. v:lta 1992). Vuonna 1993 museoviraston arkeologian osaston Kelukosken allasalueen kohteiden kaivausten yhtenä kohteena oli Kelukoski E (M. Sarkkinen 1994). Tuolloin paikkaa ehdittiin koekuopittaa kuitenkin vain kolmen päivän ajan pyrkimyksenä asuinpaikan laajuuden selvittäminen jatkotutkimuksia varten. Koekuopat kaivettiin ensimmäiseen löytökerrokseen saakka tai pohjaan, mikäli kuoppa oli löydötön. Siten havainnot kulttuurikerroksen paksuudesta jäivät tekemättä. Löydöt (KM 27959:1-23) käsittivät kvartssia, muutamia palaneita luunpaloja ja kivilajia. Löytöjä tuli kolmelta erilliseltä alueelta n. 120 m matkalla joen suuntaisesti.

Vuonna 1994 Sodankylän Kelukosken allasalueen kaivauskohteita olivat jo aiemmin tutkimuskohteina olleet 63 Poikamalla (Paikanmella), 60 Neulanniemi (Neulaniemi) sekä 87 Kelukoski E. Kohteita tutkittiin tässä järjestyksessä, ensinmainittu FK Eeva Raiken johdolla 27.6. - 11.8., molemmat muut allekirjoittaneen johdolla. Eeva Raike piirtäjänsä Minna Haution kanssa avustivat Neulanniemen ja Kelukoski E:n kaivausalueiden paalutuksessa 15.8 ennen paluutaan museovirastoon. Kelukoski E:n tutkimukset tehtiin 2.9.-. -29.9. 1994. Varsinaisia kaivauspäiviä oli 16 kpl. perjantaiden ollessa vapaapäiviä kaivausapulaisten tehdessä 75 % työaika. Kaivajien vapaapäivinä tehtiin erilaisia kaivaukseen liittyviä työtehtäviä. Fil. yo Tapio Suhonen oli kaivauksen piirtäjänä ja kaivajina olivat sodankyläläiset Maritza Hyytinen, Yrjö Piekkari, Kati Vierma, Jaana Vuorenmaa ja Jouni Vuorinen (k.19). Voimalaitoksen rakentaja Kemijoki Oy rahoitti kaivauksen museoviraston tutkijoiden osalta sekä luovutti asunnoksi Jokiharjun talon Kelukoskelta, vastapäättä kaivauspaikkaa, pienoisbussin kaivajien kuljettamiseksi sekä matkapuhelimen. Kaikkiin kolmeen Kelukosken

kaivaukseen varattu määräraha jälkitöineen oli 300 000 mk. Todelliset kustannukset olivat n. 270 000 markkaa. Kaivajien hankkimisesta vastasi Sodankylän työvoimatoimisto erikseen valtion työllistämisvaroista. Luuanalyysin teki edellisvuoden tapaan FK Pirkko Ukkonen.

Helsingissä 12.10. 1995

Kaarlo Katiskoski

KAIVAUSALUEEN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Kelukoski E:n asuinpaikka sijaitsee Sodankylän kirkolta linnuntietä n. 4,8 km pohjoiseen Kitisen Kelukosken itärannalla. Asuinpaikka sijaitsee laajan tasaisen ja hiekkaperäisen Ulkusijankankaan lounaisreunassa, korkean jokitörmän päällä (k.1). Jokitörmän läheisyydessä maasto on korkeampaa ja vaihtelevaa. Asuinpaikan korkeimmasta eteläosasta maasto viettää jyrkästi paitsi joelle, myös etelään matalampaa ja kosteaa aluetta kohti, jossa myös jokitörmä on matalampi ja maaperältään hienompaa ainesta. Tämä alue vaikuttaa muinaiselta jokiuomalta. Mahdollisesti se on Kitisen vanhaa uomaa kohti kaakkoa, tai uomaa jonka kautta Kelujoen vedet ovat laskeneet Kitiseen ennen nykyisen purkautumiskohdan puhkeamista kilometrin verran alavirtaan. Ehkä todennäköisempi Kelujoen vanha uoma sijoittuu tästä hiemen etelään, Ulkusijankankaan ja Suukankaan välille.

Kaivausalueet sijoittuivat n. 120 m matkalle ja 180 - 185 m korkeuskäyrien välille. Asuinpaikan korkein kohta etelässä on lähes 10 m kosken yläpuolella. Alimmillaan maasto asuinpaikalla on pohjoisosan tasaisella tai loivasti pohjoiseen viettävällä kankaalla. Näiden alueiden väliin muodostuu matalahkojen joenvastaisten harjanteiden muodostamia melko tasaisia alueita, jotka kohoavat sisämaahan päin. Tällaisissa "taskuissa" sijaitsevat asuinpaikan ydinalueet. Pääasiassa puusto paikalla on mäntyä. Maaperä on hiekkaa ja moreenia, sekä paikoin myös hietää, mutta monin paikoin mainituilla harjanteilla tai keskialueen törmässä on maanpinnalle erottuvia suurempiakin kiviä. Asuinpaikan joenpuoleinen reuna on jyrkkä ja aikojen kuluessa joen kuluttamaa, mutta nykyään pääasiassa pintakasvillisuuden peitossa.

Kelukosken patorakennelma on suunniteltu muutaman sadan metrin etäisyydelle alavirran joenmutkaan. Vedenpinnan nostaminen kuitenkin tulee tuhoamaan myös asuinpaikkaa vedenkulutuksen ja rakennettavien rantavallien takia. Altaan ylin vesikorkeus likimain 180 m mpy. ulottuu asuinpaikan pohjoisalueelle ja aivan keskialueen törmän yläosan tasolle.

KAIVAUKSEN TEKNIikka JA TAVOITTEET

Kelukoski E:n edellisen syksyn (1993) kaivauksella oli koekuopituksella selvitetty asuinpaikan laajuutta varsisia myöhempiä kaivauksia ajatellen. Tuolloin oli alueelle tehty 54 kpl. 50x50 cm suuruisia koekuoppia. Kaivettuja koekuoppia ei tuolloin kuitenkaan ollut kaivettu löydöttömään pohjamaahan saakka, mikäli niistä oli tullut löytöjä, vaan kaivaminen oli lopetettu ensimmäisiin löytöihin.

Edellisvuonna havaituille karkeasti kolmelle eri löytöalueelle tehtiin v. 1994 edelleen koekaivausluonteisesti pienempiä aluekaivauksia. Kaivauksessa käytettiin edellisvuonna laadittua koordinaatistoa joka oli sijoitettavissa maastoon jätettyjen paalujen avulla. Varsinaisia kaivausalueita avattiin 5 kpl., alueet 1-5. Kaivauksen kokonaisala oli 76 m². Erillisten alueiden kaivaminen oli tarpeellista asuinpaikka-alueen laajuuden vuoksi, jolloin toisaalta oli mahdollista saada erityyppistä ja eriaikaista löytöainesta, havainnoida kulttuurikerroksen vahvuuseroja ja ehkä osua myös kiinteisiin rakenteisiin.

Eteläisen alueen korkeimmalle kohdalle jyrkän jokitörmän reunalla avattiin kaivausalue 1 (välille 160-164/397-400, 12 m²). Tämän kaivausalueen lounaiskulmassa sijaitsi edellisvuoden koekuoppa (160/397). V:n 1987 Kurkikosken inventoinnin yhteydessä oli havaittu liesikiveyksen jäännettä myös alueen eteläosan korkeimman törmäreunan laidassa. Tämä kaivausalue oli 184 m korkeuskäyrän vaiheilla. Laajin kaivausalue 2 sijoittui ensimmäisestä 33 m pohjoiseen tasaiselle, inventoinnissa ja koekaivauksessa havaitulle löydökkäimmältä vaikuttaneelle alueelle. Alkuvaiheessa alue oli n. 5 m törmän reunasta ja kooltaan 15 m². Kaivauksen kuluessa aluetta laajennettiin jokitörmää eli länttä kohden, jolloin alueen 2 kokonaisala oli 32 m² (välillä 197-202/395-405). Laajennusosan itäreunassa oli aiemmin löydölliseksi havaittu tuulenkaato. Alue 2 oli 182 ja 183 m korkeuskäyrien välillä.

Edellisvuonna keskialueeksi nimitetyille asuinpaikan osalle avattiin kaivausalue 3, 27 m kaivausalueen 2 pohjoispuolelle ja sitä alemmaksi, korkeamman harjanteen erottamalle alueelle. Myös tätä alunperin 10 m² kokoista aluetta laajennettiin kaivauksen loppu-

vaiheessa länsipäässään jokitörmän äärellä siten, että sen kokonaisala oli 20 m^2 (välillä 229-234/392-400). Alue 3 oli 181-182 m mpy.

Pohjoisalueelle kaivettiin 2 pientä aluetta (4 ja 5). Kaivausalue 4 (8 m^2 , välillä 260-263/401-405) avattiin edellisvuoden löydöllisten koekuoppien 260/400 ja 260/405 väliin. Se sijoittui n. 27 m jokitörmästä itään ja 26 m kaivausalueen 3 pohjoispuolelle, tästä harjanteen erottamalle laajalle tasaiselle kankaalle. Pieni koeala, kaivausalue 5 (3 m^2 , välillä 260-262/384,50-386) sijoitettiin heti osittain vähitellen sortuvan jokitörmän päälle leikkauksesta löytyneiden palaneiden kivien ja kvartsin löytöpaikan äärelle.

Edellisten kaivausalueiksi nimitettyjen alueiden lisäksi pohjoisalueelle kaivettiin $1 \times 1 \text{ m}$ laajuinen koeruutu (271/390) edellisvuotisten kahden löydöllisen koekuopan (270/390 ja 275/390) viereen. Lisäksi syvennettiin v:n 1993 löydöllistä koekuoppaa ns. eteläalueella, 8 m kaivausalueen 2 eteläpuolella (189,50/400 = 189/400 B), sekä kuoppaa tästä SSW (185/397).

Kaivauksella käytettiin kolmea kiintopistettä, joista alueilla 4 ja 5 käytetty kiintopiste I (179,47 m mpy.) oli edellisvuonnakin käytetty Kemijoki Oy:n kiintopiste 60202 alueen pohjoisreunassa (koordinaatit likim. 288/386). Muilla kaivausalueilla kiintopisteinä käytetyt kivien korkeudet siirrettiin tästä. Ne olivat alueilla 2 ja 3 käytetty kiintopiste II (183,09 m mpy.) sekä kiintopiste III (185,23 m mpy.) alueella 1.

Koordinaatiston $1 \times 1 \text{ m}$ ruudutus jaettiin neljään $50 \times 50 \text{ cm}$ ruutuun, joista käytettiin numerotunnusta A - D koordinaatiston mukaisen kasvusuunnan mukaisesti (esim. ruutu 200/397 A = 200,00/397,00, B = 200,50/397,00, C = 200,00/397,50 ja D = 200,50/397,50). Löytöjen dokumentoinnin talteenottotarkkuus oli siten $50 \times 50 \text{ cm}$ kaivausruutu. Kaivaustilanteessa havaituista tärkeämmistä löydöistä, kuten esineistä, ytimistä, keramiikasta ja näytteistä otettiin tarkemmat koordinaatit. Kaivaminen tehtiin normaalisti tasokaivauksena kunkin kaivauskerroksen tavoitepaksuuden ollessa 5 cm. Turpeenpoiston ja pintahumuksen puhdistusvaiheessa tavatut löydöt saivat kerrostunnuksen 0. Vain osa hiekasta

seulottiin.

Kaivamisessa edettiin alueiden numeroinnin mukaisessa järjestyksessä. Tarpeellisten kaivauskerrosten lukumäärä vaihteli eri alueilla ja alueiden sisällä. Alueilla 1, 4 ja 5 sekä alueen 2 länsiosassa kaivettiin yleensä vain 2-3 varsinaista kerrosta, alueilla 2 ja 3 pääosin 4-5 kerrosta, jälkimmäisessä enemmänkin. Nyt syvennetyn edellisvuotisen koekuopan 189,5/400 pohja oli vasta 9 kaivauskerroksen alapuolella. Kaikki tutkitut alueet kaivettiin löydöttömään pohjahiekkaan saakka.

Kaivausalueen yleiskartta (s. 23) piirrettiin edellisvuoden yleiskartan 1:1000 pohjalta sitä täydentäen. Kaivausalueiden vaaituskartat sekä tasokartat piirrettiin 1:50, tarpeen mukaan jokaisesta tai joka toisesta tasosta (kartat s. 24-39). Vaaitusluvut merkittiin karttoihin absoluuttisina m mpy. ja siten korkeusluvut kartoilla kasvavat ylöspäin.

HAVAINNOT ASUINPAIKAN KULTTUURIKERROKSESTA JA MAAPERÄSTÄ

Maaperä asuinpaikalla oli pääosin hiekkamoreenia. Paikoin oli myös puhdasta hiekkaa ja hietaa (alue 2 ja 3) sekä varsinaista kivikkoa. Myös kulttuurikerroksen merkit vaihtelivat eri kaivausalueilla selvästi värjäytyneestä löydöllisestä kulttuurikerroksesta värjäytymättömään löydölliseen tai aivan löydöttömään saakka. Seuraavassa käsitellään maaperähavaintoja kaivausalueittain.

Kaivausalue 1 (kartta s. 24, kuvat 2-3, diaposit. 33062, 33065)

Kaivausalue 1 asuinpaikan eteläosan korkeimman kohdan tasanteella oli heti turpeenpoiston alta kivistä moreenia, joka syvemmälle kaivettaessa muuttui yhä selvemmin varsinaiseksi kivikoksi. Länsiosassa keskellä oli hieman palanutta hiekkaa, joka ei välttämättä liity kulttuuritoimintaan. Alue kaivettiin pääasiassa vain toiseen ja vain muutamien koeruutujen kohdilta 3 kerrokseen. Alueelta löytyi ainoastaan muutamia kvartseja ja muutamia kymmeniä palaneita luita, pääosin ensimmäisestä kerroksesta. Valtaosaltaan se oli kuitenkin löydötöntä. Heti kaivausalueen lounaispuolella

v. 1987 havaittu sortuva liedenpohja korkean törmän laidalla jätettiin kaivamatta. Kaivausalue 1 voi luonnehtia asuinpaikan eteläiseksi reuna-alueeksi.

Kaivausalue 2 (kartat s. 25-30 ,kuvat 4-12, diaposit. 33063-4, 33066-9, 33071, 33073)

Yleisesti ottaen alueen 2 ensiksi avatun itäosan maaperä oli lähes kokonaan kivetöntä hienoa hiekkaa tai hienompaa hietaa. Turpeen alla oli normaali podsolimaannos huuhtoutunutta ja rikastunutta hiekkaa. Kuitenkin lounaiskulmassa oli jo heti turpeen alla palaneen hiekan alue palaneine luulöytöineen. Syvemmällä varsinaisesta rikastumiskerroksesta erottunutta punertavaksi palanutta hiekkaa/punertavaa kulttuurimaata oli läikkinä tai enemmän yhtenäisinä alueina koko kaivausalueella, erityisesti 2-3 kerroksessa.

Selvimmillään kulttuurikerros oli länsi- ja lounaisosassa kaivausalueen itäosaa. Pohjoisreunassa tuli pohjahiekkaa jo kerroksesta 2 lähtien ja 4:ssä oli palanutta hiekkaa enää alueen keski- ja koillisosassa. Varsinaisia rakenteellisia piirteitä palaneessa hiekassa ei voinut erottaa. Vielä 3-4 kerroksessa alue oli pienien huuhtoutuneen ja rikastuneen hiekan laikkujen ja näihin liittyvien hiilenjäänteiden läikittämää juurien ja kantojen jäljiltä.

Mainitun lounaisosan luulöytöalueella oli myös mahdollisesti osittain palaneiden kivien rapautumistuotteena myös karkeampaa hiekkaa. Tällä alueella oli kaivausalueen ainoa rakenteeksi tulkittava palaneiden kivien muodostama alue palomaa-alue (ruudut 197-8/400-1). Ylivoimainen valtaosa kaivausalueen luulöydöistä tuli tältä halkaisijaltaan runsaan 1 m alueelta, jonka keskipiste oli koordinaatin 198/401 vaiheilla. Tällä alueella oli myös runsaasti aivan ilmeisesti palamisen jäljiltä rapautuneita kvartseja sekä muuta löytöaineistoa.

Toisin kuin ensiksi kaivetussa alueen 2 itäpuoliskossa oli sen laajennusosa näitä yhdistävän 1 metrin levyisen käytävän länsi- eli jokitörmän puolella kauttaaltaan kivikkoa. Kivikko koostui erikokoisista, kuitenkin ilman apuvälineitä siirettävistä kivistä, joiden välit olivat pääasiassa hienoa hiekkaa. Mitään rakenteita

ei alueella voinut havaita ja alueella oli ainoastaan muutamia kvartsilöytöjä, joiden joukossa pari esinettäkin. Koska tämä alue oli hieman korkeammalla "sisämaan" kulttuurimaa-alueella se muodosti tälle vallimaisen suojan joenpuolelle. Varsinaisten itä- ja länsipuoliskojen välinen oja oli jo pääosin kivetöntä ja löydökäämpää aluetta, näiden osien vaihtumisvyöhykettä. Laajennusosa kaivettiin pääosin 2 ja 3 tasoon saakka, käytäväosa itäosan tapaan 4-5 kerrokseen saakka.

Kaivausalue 3 (kartat s. 31-36, kuvat 13-18, diapositiivit 33070, 33072, 33074)

Kaivausalue 3 jakautui kahteen erilaiseen osaan, joiden vaihtumisvyöhyke oli linjan /396-7 vaiheilla. Näistä itäpuolinen alue 5-6 m matkalta oli täysin löydötöntä luontaista moreenia tai kivikkoa, jonka välissä hiekka oli paikoin palanutta, mutta kuitenkin luontaiseksi tulkittavaa. Tämä alue oli samantyyppistä, kuin kaivausalueen 2 törmänpuoleinen laajennus. Linjan länsipuolinen alue sen sijaan oli maaperältään lähes kauttaaltaan kivetöntä hienoa hiekkaa tai hietaa. Tällä alueella oli myös selvästi kulttuuritoimintaan liittyvää palanutta hiekkaa, hiiltä sekä runsaanlaisesti löytöjä. Kulttuurikerroksen hiilestä saatiin näyte (:523, Hel-3676), joka analysoitiin. Löytöjen, erityisesti keramiikanpalan takia tämän länsipuolen kaivausalueetta laajennettiin sekä lounaaseen että luoteen puolelle. Laajennetun lounaisosan länsireunasta paljastui 5 kerroksesta alkaen hienon hiekan ja hiedan alta isoista maakivistä muodostuvaa luontaista kivikkoa. Alueen länsiosassa kulttuurikerros ulottui lähes koko alueella 5:een tasoon ja paikoin palanutta hiekkaa ulottui läikkinä syvemmällekin. Myös löytöjä tuli monesta ruudusta 6-8 kerroksesta.

Kaivausalue 4 (kartat s. 37-38, kuva 19)

Tämä kaivausalue sijaitsi 27 m sisämaassa tasaisella kankaan osalla, kahden kvartsia sisältäneen edellisvuoden koekuopan välissä. Maaperä oli hiekkaa ja melko kivistä moreenia, jossa oli normaalli huuhtoutumis- ja rikastumiskerros. Lähinänä huuhtoutumiskerrok-

sesta tulivat kaivausalueen muutamat kvartsilöydöt. Lounaiskulmauksessa oli kuitenkin palaneelta hiekalta vaikuttavaa maata, jossa 1-3 kerroksessa oli varsin runsaasti palaneita luita, jotka puutuivat muualta alueelta. Myös koillisosassa oli palaneen hiekan aluetta 1 kerroksessa. Tämä alue oli kuitenkin löydötöntä. Siiten tämänkin kaivausalueen alue näyttää olleen esihistoriallista toiminta-alueetta, vaikkei sen voikaan katsoa kuuluvan asuinpaikan ydinalueeseen.

Kaivausalue 5 (kartta s. 39, k. 19)

Tämä alue oli vai 3 m² koealue jokitormän pintalöytöjen alueella, aivan nykyaikaisen liesikiveyksen vieressä. Maaperältään alue oli vaikeasti kaivettavaa kivistä moreenia vailla havaittavia muinaisjäännöksen merkkejä. Kuitenkin alueen pohjoisosan 1-2 kerroksesta löytyi yllättävänkin runsaasti kvartseja, joiden joukossa oli myös muutamia esineitä.

Koeruudut

Alueen pohjoisosaan tehdyssä kahden koekuopituksessa löydölliseksi osoittautuneen koekuopan (270/390 ja 275/390) väliin sijoitetussa koeruudussa 271/390 maaperä oli kivikkoista moreenia. Tämän lähinnä 1 kerroksesta tuli joukko kvartseja, joiden joukossa oli myös esineistöäkin. Kuoppa kaivettiin varsinaisesti 2 tasoon, eikä muita muinaisjäännöksen merkkejä ollut havaittavissa.

Vuoden 1993 koeruutua 189,50/400 (189/400 B) kaivausalueen 2 eteläpuolella syvennettiin edellisvuodesta. Tuolloin kuoppa näyttää tulleen kaivetuksi 6-7:een kerrokseen. Syvennettäessä kuopassa havaittiin edelleen kulttuurikerrosta, jossa löytöjen lisäksi oli palomaata, hiiltä ja palaneita kiviä, aina 10-11:een kerrokseen saakka. Tästä koeruudusta otettiin myös hiilinäyte, joka saatiin analysoitua (Hel-3677, 4470 +/- 80 BP). Sen sijaan niin ikään nyt edelleen syvennetty vanha koekuoppa (185/397) sisälsi löydöttömän normaalimaannoksen.

LÖYDÖT

Vuoden 1993 koekaivauksen kuten myös aiemmat inventointien löydöt koostuivat pääasiassa kvartseista sekä vähäisessä määrin liuskeiskoksista ja palaneesta luusta. Myös 1994 kaivetuilla alueilla pääosa löytöaineistosta oli kvartssia ja palanutta luuta. Vähäisessä määrin löytyi myös muuta kivilajiaineistoa sekä yksi pala asbestikeramiikkaa. Eri kaivausalueilla löytöjen jakautuma oli kuitenkin varsin erilainen. selvästi rikkaimmat alueet olivat kaivausalueen 2 itäosan länsipuoli sekä alueen 3 länsipuoli, joissa aineisto oli myös selvästi monipuolisin. Kaivettuun alaan nähdessä kvartsilöytöjä oli kohtuullisesti myös alueiden 4 ja 5 sekä koeruudun 271/390 pintakerroksessa, ensiksi mainitussa erityisesti palanutta luuta. Sen sijaan alue 1 oli vähälöytöinen.

taulukko löydöistä

	alue 1 12 m ²	alue 2 32 m ²	alue 3 20 m ²	alue 4 8 m ²	alue 5 3 m ²	271/390 1 m ²	yht. 76 m ²
kvartsi	7/29	640/4641	124/1198	17/71	41/173	19/42	848/6154
-iskokset	5/15	535/2352	71/171	12/17	34/109	15/27	672/2691
-ytimet		34/1923	18/557	4/38	2/52	1/3	59/2573
-retus./käyttäj.	1/1	48/237	19/133	1/16	3/9	2/8	74/404
-esineet	1/13	23/129	16/337		2/3	1/4	43/486
kvartsiitti			12/105				12/105
-iskokset			1/3				1/3
-ytimet			1/36				1/36
-retus./käyttäj.			2/19				2/19
-esineet			8/47				8/47
jaspis		1/16					1/16
-retus./käyttäj.		1/16					1/16
kivilaji/liuske		14/325	49/972				49/972 63/1297
-iskokset/ytimet		5/5	46/740				51/745
-esineet		8/171	1/163				9/334
-käyttäj.			1/18				1/18
-muut		1/149	1/51				2/200
keramiikka			1/10				1/10
pal. luo kpl./g	55/6	>5757/1292	>1380/177	342/58			>7424/1533

Taulukossa eivät ole mukana edellisvuoden syvennetyn koeruudun

löydöt (:519-522, mahdollinen liuskenuolenkärki, retusoitu/käyttöjälkinen kvartsi-iskos, 8 kpl. kvartsi-iskoksia ja 82 kpl./9 g palanutta luuta). Seuraavassa löytöjä käsitellään kaivausalueittain.

Kaivausalue 1

Eteläisimmällä ja korkeimmalla kohdalla sijainneella kaivausalueella 1 löytöaineisto oli vähäinen. Palanet luut löytyivät jokitörmän puoleisesta reunasta aluetta, varsinkin lounaiskulmasta, jossa oli edellisvuoden 50x50 cm suuruinen löydötön koekuoppa 160/397 (A). Löydöt keskittyivät siis nimen omaan aiemmin havaitun törmänreunan liedenjäännöksen suuntaan lounaassa. Nyt muutamia luulöytöjä tuli paitsi kaivetusta kohdasta myös heti sen ympäriltä. Yksi peuran sorkkaluu määritettiin luuaineistosta. Kvartsilöydöt (7 kpl.) jakautuivat luuta tasaisemmin. Niiden joukosta erotettiin mahdollinen esine ja käyttöjälkinen iskos.

Kaivausalue 2

Kaivausalue 2 oli kaivausalueista suurin (32 m²) ja myös löydökäin. N. 3/4 kvartseista ja palaneesta luusta tuli tältä alueelta. Ylivoimainen valtaosa aineistosta tuli kuitenkin ensin avatusta itäpuoliskosta ja vielä tätä ja länsipuoliskoja yhdistävästä 2 m ojanpätkästä, joka oli sekä maaperän että löytöalueen vaihtumisvyöhykettä. Valtaosa palaneesta luusta tuli itäpuoliskon lounaiskulman selvästä palaneen maan, kivien ja kvartsin alueella sijainneesta luukeskittymästä, joka oli runsas 1 m halkaisijaltaan (ruudut 197-8 /400-1). Melko runsaasti palanutta luuta oli myös tämän pohjoispuolisella alueella koko itäosan ollessa täysin luutonta. Sen sijaan kiviaineisto oli jakautunut kaivausalueelle huomattavasti tasaisemmin.

Ensimmäiset löydöt tulivat heti turpeenalaisen pintakerroksen puhdistusvaiheessa. Selvästi rikkain löytökerros oli 1 kaivauskerros, josta tuli likimain puolet alueen kaikista löydöistä. Seuraavaksi eniten löytöjä oli kerroksessa 2. Kerroksissa 0 ja 3 oli suunnilleen yhtä paljon löytöjä, 4:ssä vielä useita kymmeniä ja

alimmassa 5 kerroksessa muutamia kvartseja ja parikymmentä luunpalaa.

Kvartsilöydöistä (640 kpl.) mainittakoon kvartsiesineet, erityisesti kaapimet (esim. :57, 59, 141) mutta myös nuolenkärjet (:154, 164) sekä uurrin (:179). Esineitä, retusoituja ja käyttöjälkisiä kvartseja erotettiin kvartsiaineistosta runsas 10 %, ytimiä n. 5 %.

Kivilajista ja liuskeesta tehtyjä esineitä on 8 kpl., kuten retusoidut nuolenkärjet (:26, :193), muutamat hiotun tai retusoidun esineen, lähinnä taltan, katkelmat (:101, 142, 145) ja mahdollinen hioimen katkelma (:89). Ainoa jaspisiskos alueen itäreunasta vaikuttanut käyttöjälkiseltä.

Kaikki lajilleen tunnistetut luunpalat (39 fr.) olivat hirven tai hirvieläimen luita ja yhtä lukuun ottamatta (:43, ruutu 198/402 B) peräisin juuri mainitun luukeskittymän alueelta. Mahdollisesti palaneen luun joukossa oli myös esineen katkelma (:88, ruutu 197/400 C).

Kaivausalue 3

Kaivausaluetta 3 voi pitää löytöaineistoltaan monipuolisimpana, vaikkei löytömäärää voikaan pitää kovin suurena. Palanutta luita oli tälläkin alueella lukumääräisesti eniten (lähes 1400 fr./177 g). Luumäärityksen tehneen Pirkko Ukkosen mukaan ne lienevät pääosin hirvieläinten luita, vaikkei yhtäkään varmuudella pystyttykään määrittämään niille kuuluviksi. Koko kaivausalueen ainoat muiksi kuin hirvieläimiksi määritettyjen eläimen luut, hauen, luukalan ja majavan kallonluu tulivat tältä alueelta.

Muilta kaivausalueilta poiketen alueelta 3 löydettiin kvartsiittia. Kvartsiittiaineisto kuten osin myös alueen kvartsitkin vaikuttavat melko lailla makrotyyppisiltä. Molempien joukossa oli poikkeuksellisen runsaasti esineistöä, käyttöjälkisiä iskoksia ja ytimiä.

Kvartsiitti keskittyi pienelle alueelle ruudun 231/394 (A-B) en-

simmäiseen kaivauskerrokseen, samaisen ruudun 231/394 A, B ja D sekä tämän viereisen ruudun 230/393 D toiseen kerrokseen. Aineistossa oli useita esineitä, lähinnä kaapimia (:334-337 345, 385.:391-2, :396. Kvartsiitin yhteyteen sijoittui myös asuinpaikan ainoa keramiikanpala, asbestikeraaminen reunapala (:380). Astianpala lienee luettava Sär-II keramiikan L-ryhmään (t. Anttilanryhmään?), jolloin se ajoittuisi lähinnä toiselle vuosituhanlaskuun ennen ajanlaskua alkua. Samaan löytökontekstiin näytti kuuluvan myös kivilaji-iskoksia, -ytimiä ja kappaleita ja mahdollisesti myös hioimena käytettyä vuolukiveä? ja liuskeveitsen kappale (:412). Keramiikka ja kvartsiitti samoin kuin kaikki määritetyt luut (ruutujen 230/393 A, 2 kerros ja 230/393 D 3 kerros, hauki (:362) ja luukala (:399) sekä ruudun 231/394 D, 2 kerros, majavan kallonluu :413) saattavat kuulua asuinpaikan myöhempään käyttövaiheeseen. Alueelta saatu hiiliajoitus vaikuttaa keramiikkaa ajatellen liian vanhalta (Hel-3677, 4610 +- 100 BP). Näyte otettiin kuitenkin puheena olevan löytöalueen vierestä (ruutu 231/394 D), joskin syvemmältä, 4-5 kaivauskerroksesta.

Kaivauskerrosten löytömääriä vertailtaessa kiviaineistoltaan löydökkäimmät olivat 2, 1 ja 3 kerros. Tätä syvemmällä, kerroksissa 4-7, oli enää muutamia löytöjä kaivauskerrosta kohden. Erityisen runsaita löydöt olivat 1 kerroksen ruudussa 231/394 A (useita kvartsi- ja kvartsiittiesineitä ja -ytimiä), kerroksen 2 ruudussa 231/394 A ja D (mm. keramiikanpala, kivilaji-iskoksia ja -ytimiä, kvartsi- ja kvartsiittiesineitä ja palanutta luuta). Luulöydöt olivat lukuisimmat 4, 3 ja 5 kerroksessa alimpien tullessa vielä 8 kerroksesta. Runsaimmin palaneita luunpaloja oli 3 ja 4 kerroksen ruudussa 230/393 D (molemmissa yli 200 fr./30 g), 230/393 C (yli 100 fr./13 g) ja saman ruudun 5 kerroksessa (yli 200 fr./23 g).

Kaivausalue 4

Tämän pienen alueen löydöt olivat pääasiassa palaneita luunpaloja, yli 300 palaa (58 g), jotka kaikki löytyvät lounaiskulman palaneesta alueesta luukeskittymästä 1-3 kerroksesta. Kaikki määritetyt 8 fragmenttia olivat peuran raajojen alaosien luita. Vähäinen kvartsiaineisto, joukossa mm. ytimiä, sijoittui pääasiassa heti

luukeskittymän ulkopuolelle. Alueen koillisosat olivat kokonaan löydöttömät.

Kaivausalue 5

Jokitörmän reunan pieni kaivausalue sisälsi maaperähavaintoihin nähden yllättävän paljon kvartsilöytöjä. Kvartsien joukossa oli muutamia esineitä, mm. mahdollinen nuolenkärki sekä ytimiä. Kaikki löydöt tulivat viimeistään 2 kaivauskerroksesta.

Koeruudut

Pohjoisalueelle kaivetussa koeruudussa 271/390 oli ainoastaan kvartseja, jotka tulivat valtaosin heti ensimmäisestä kaivauskerroksesta. Kvartsien joukossa oli myös esineitä ja retusoituja ja käyttöjälkisiä iskoksia sekä ytimeksi luokiteltu kvartsi. Syvenetyssä koeruudussa 189/400 B oli runsaasti löytöjä vielä 7-9 kerroksessa (n. 35-45 cm syv.). Edellisvuonna koeruudusta näyttäisi löytyneen vain vähän (0,2 g) palanutta luuta (KM 27959:13) kerroksesta 2. Nyt löydettiin kuitenkin palanutta luuta 82 fr. (9 g), 8 kvartsi-iskosta ja 1 retusointu/käyttöjälkinen iskos sekä hiotun, mahdollisesti nuolenkärjeksi uudelleen muotoiltu kiviesineen katkelma (:519-522).

LUUANALYYSI

Toisin kuin edellisvuonna pystyttiin luuaineistoa nyt määrittämään, kaikkiaan 51 fragmenttia (ks. P. Ukkosen luuanalyysi 28.8.1995 liitteenä). Määritettyjä paloja oli vajaa 0,7 % koko aineistototosta (>7424 fr.). Alueilla 1 ja 4 muutamat määritetyt luut olivat peura, pääasiassa raajanluita. Alueella 2 oli eniten määrityksiä (39 kpl.), jotka olivat joko hirveä tai hirvieläimiä. Ainoastaan 3-alueella aineisto poikkesi asuinpaikan yleiskuvasta, vaikka täälläkin pääosa luista lienee hirvieläimien, vaikkei yhtään varmaa määritystä niistä saatukaan. Kolme määritettyä luufragmenttia olivat haukea, tarkemmin määrittelemäntö kalaa sekä yksi majavan kallonluu. Mahdollisesti viimeksi mainituilla on yh-

teys alueen 3 keramiikkaan ja kvartsiittiaineistoon, ehkä kysymys on vain sattumasta.

NÄYTTEET

Kaivausalueelta otettiin ainoastaan muutama hiilinäyte, vaikka kenttäolosuhteissa osa alueen 2 varsinaisen luukeskittymän luista otettiin talteen maa-aineksen kanssa tarkoituksena mahdollisesti tehdä keskittymästä myös makrosubfossiilianalyysi. Hiiltä saatiin kerättyä ainoastaan vähäisiä määriä kaikkiaan kolmen näytteen verran. Näyte 1 (:523) alueen 3 kulttuurikerroksesta, ruudun 231/394 D 4-5 kerroksesta otettiin palaneelta hiiltä sisältäneeltä alueelta, jolla oli myös löytöjä, mm. ainoa saviastianpala (:380, 231/394 A, 2 krs.) kvartsia ja kvartsiittia, liusketta ja palanutta luuta. Loppukesästä 1995 saatu tulos oli 4610 +- 100 BP (Hel-3676). Näyte 2 (:524) saatiin kerättyä edellisvuoden koeruu-
tua 189/400 B syvennettäessä kulttuurikerroksen löytöyhteydestä ja myös se saatiin analysoitua (Hel-3677). Ajoitus oli edellisen kanssa osin päällekkäinen 4470 +- 80 BP. Kolmas näyte (:525) oli vaatimaton alueen 2 ojaosan luukeskittymästä (ruutu 199/399 D, 4 krs.). Tätä ei analysoitu.

YHTEENVETO

Sodankylän Kelukosken voimalahankkeiden takia kaivettu asuinpaikka 87 Kelukoski E oli löydetty Kurki- ja Kelukosken voimalainventoinneissa. Tuolloin oli havaittu pintalöytöjä ja aluetta oli myös koekuopitettu. V. 1993 paikalla tehty koekaivaus oli ollut pienten koeruutujen kaivamista. Asuinpaikka-alueen oli todettu muodostavan n. 120 m pitkän ja vaihtelevan syvyisen alueen jokirantaan. Löydöt olivat koostuneet pääasiassa kvartseista, mutta hieman liusketta ja palanutta luuta sekä lieden jäännökset oli myös löydetty. Näiden havaintojen perusteella avattiin löytöalueille v. 1994 5 pienehköä kaivausaluetta, yhteensä 76 m² ala.

Aivan eteläisemmän ja toisaalta pohjoisimman alueen voitiin todeta olleen asuinpaikan reuna-alueita. Näillä sijainneilta kaivausalueilta 1, 4 ja 5 sekä yhdestä koekuopasta saatiin kuitenkin löytöinä hieman kvartssia ja enemmänkin palanutta luuta. Löytöaineisto oli kuitenkin yksipuolista, paikottaista, löytökerrokset ohuita, pääasiassa 1-2 kerrosta (5-10 cm), ja hiekkamoreenisen maaperän kulttuurimerkit muutenkin marginaalisia.

Asuinpaikan ydinalueista voidaan sen sijaan puhua kaivausalueen keskiosan kahdella erillisellä taskumaisella maaston osalla. Näistä eteläisemmässä oli kooltaan ja löytömäärältään suurin kaivausalue 2 (32 m²). Tässä varsinaisen intensiivisesti käytetyn asuinpaikan osa näytti sijoittuvan jokitörmästä muutaman metrin sisämaahan päin ikään kuin kivikkoisen hieman korkeamman vallin suojaan. Tältä alueelta runsas 25 m pohjoiseen oli toinen melko löydökäs ydinalueeksi katsottava kaivausalue 3. Näillä alueilla oli selvää kulttuurikerrosta värjäytyneine maaperineen, löytökerrosten paksuus oli yleensä vähintään 20 cm vahvuinen, ja löytöaineisto oli monipuolista. Varsinaisia rakenteita, kuten liesikiiveksiä, ei kaivausalueilta löydetty. Alueella 2 oli kuitenkin palaneiden kivien, kvartsien sekä hiekan alueella selvä halkaisijaltan runsaan metrin laajuinen luukeskittymä, josta tuli yli puolet koko kaivauksen luista sekä myös kvartsi- ym. aineistoa.

Lukumääräisesti eniten löytyi palanutta luuta (yli 7400 palaa, 1,5 kg), josta määritetyistä kappaleista pääosa oli hirveä, peuraa tai yleensä hirvieläintä. Vain 3-alueen määritetyt kolme luunpalaa

olivat hauen, kalan sekä majavan luut. Mahdollisesti viimeksi mainitut kuuluvat alueen myöhäiskivikautiseen tai varhaismetallikautiseen kulttuurihorisonttiin ainakin yhdessä ainoan löytyneen asbestikeramiikan, mahdollisen Sär-II L-ryhmän astian reunapalan sekä kvartsiittiaineiston kanssa, kaikki samaiselta alueelta 3. Pääosa asuinpaikan kiviaineistosta oli kvartssia, n. 850 löytöyksikköä (runsas 6 kg). Esineitä tai käytössä kuluneita iskoksia erotettiin tästä aineistosta n. 14 %. Kaivausalueella 3 oli kvartseista n. 40 % esineitä, retusoituja tai käyttöjälkisiä iskoksia ja ytimiä, kvartsiittiaineistosta suhteessa vieläkin enemmän. Aineisto tällä alueella oli keskimäärin makrotyyppisempää, kuin muualla asuinpaikalla. Erotetut kvartsi- ja kvartsiittiesineet olivat pääasiassa kaapimia, veitsiä ja nuolenkärkiä. Myös kivilajista valmistettuja hiottujen esineiden katkelmia tai näistä retusoituja esineitä, mm. nuolenkärkiä, löydettiin. Vain yksi käyttöjälkinen jaspisiskos löytyi alueelta 2.

Kahden hiiliajoitustuloksen mukaan asuinpaikka on ollut käytössä ainakin, ja pääasiassa, neoliittisella kivilaudella (Hel-3676, 4610 +/- 100 BP alueelta 3 ja Hel-3677, 4470 +/- 80 BP koeruudusta alueen 2 läheisyydestä). Ainakin kaivausalueen 3 keramiikka ja kvartsiittilöydöt viittaisivat kuitenkin myös myöhempään epineoliittiseen kulttuurivaiheeseen lähinnä toisella vuosituhanella ennen ajanlaskun alkua. On mahdollista, että asuinpaikan käyttöaikana Kelujoen lasku-uoma Kitiseen on sijainnut lähempänä nykyistä kohtaansa asuinpaikan eteläpuolella Ulkusijankankaan ja Suukankaan välillä.

Tämänhetkisen käsityksen mukaan tutkimuksia Kelukoski E:n asuinpaikalla ei enää tulla tekemään. Asuinpaikan ydinalueella on kuitenkin vielä runsaasti kaivamatonta löytöaluetta jäljellä. Tutkittavaa olisi lähinnä alueen 2 ympärillä, erityisesti sen eteläpuolella, useamman sadan m² alalla sekä jokitörmän äärellä kaivausalueelta 3 etelään. Asuinpaikka tulee lähivuosina ainakin pääosin tuhoutumaan viereen rakennettavan Kelukosken patorakennelman takia. Veden nousu jokitörmän yläreunaan, rakennettavat tulvavallit ja mahdollisesti jo itse patotyön rakennustoimet uhkaavat kaiken kaikkiaan toistaiseksi varsin hyvin säilynyttä asuinpaikkaa.

LUETTELO KARTOISTA

ote peruskartasta 3713 09 SODANKYLÄ.....	s.22
yleiskartta.....	1:1000.....A3.....23
alue 1, vaaitus- ja tasokartta, tasot 0 ja 1.....	1:50.....A3.....24
alue 2, vaaituskartta.....	1:50.....A4.....25
alue 2, tasokartta, taso 0.....	1:50.....A4.....26
alue 2, tasokartta, taso 1.....	1:50.....A4.....27
alue 2, itäosa, tasokartta, taso 2.....	1:50.....A4.....28
alue 2, tasokartta, taso 3.....	1:50.....A4.....29
alue 2, itäosa, tasokartta, taso 4.....	1:50.....A4.....30
alue 3, vaaituskartta.....	1:50.....A4.....31
alue 3, itäosa, tasokartta, taso 0.....	1:50.....A4.....32
alue 3, tasokartta, taso 1.....	1:50.....A4.....33
alue 3, itäosa, tasokartta, taso 2.....	1:50.....A4.....34
alue 3, tasokartta, taso 3.....	1:50.....A4.....35
alue 3, tasokartta, tasot 4,5 ja 6.....	1:50.....A4.....36
alue 4, vaaituskartta.....	1:50.....A4.....37
alue 4, tasokartta, tasot 0 ja 1.....	1:50.....A4.....38
alue 5, vaaitus- ja tasokartta, tasot 0 ja 1.....	1:50.....A4.....39

LUETTELO NEGATIIVEISTA JA KUVISTA

100463 (k.2)	Alue 1, pintahumuksesta puhdistettu taso 0. Ei merkittäviä löytöjä, maaperä hiekkamoreenia, jossa runsaasti kiviä tai kivikkoa, jossa ei kuitenkaan rakenteita. Kohti NW.
100464	Alue 2, taso 0. Kohti W.
100465 (k.4)	Alue 1, ensimmäistä kerrosta kaivetaan. Kohti W.
100466 (k.3)	Alue 1 tasossa 1. Kohti NW.
100467 (k.13)	Työkuva. Jouni Vuorinen lapioi turvetta tulevalta kaivausalueelta 3. Kohti SW.
100468 (k.5)	Työkuva. Yrjö Piekkari, Jaana Vuorenmaa ja Maritza Hyytinen kaivavat ensimmäistä kerrosta A-2:sta. Kohti SW.
100469	Alue 3 tasossa 0. Muutama kvartsi löydetty, ei muuta. Kohti W. 7.9.
100470 (k.6)	Yleiskuva alueelle 2 tasossa 1. Palaneessa kulttuurimaassa luukeskittymä joenpuoleisessa SW-kulmassa. Kohti WSW.
100471 (k.7)	Alue 2:n itäosan länsipuoli tasossa 1. Alueella taustalla keskeltä oikealle luukeskittymä ja palaneita kiviä. Kohti S.
100472	Alue 1 tasossa 2, syvemmat koeruudut tasossa 3. Kohti NW.
100473 (k.8)	Alue 2 tasossa 2. Kulttuurikerrosta. Kohti WSW.
100474 (k.14)	Alue 3 tasossa 2. Taustalla alaosassa olevasta kivettömästä alueesta löydöt: kvartseja, pal. luuta ja saviastian pala. Etualan kivikosta ei löytöjä. Kohti W.
100475 (k.9)	Alue 2 tasossa 4. Kulttuurikerros puhdistumassa. Kohti W.
(100476	Ulkusijankangas S, tarkastuskohde. Kelujoen mutkan kohdalla, noin 70 metriä joelle vas. kohti etelää. Löytöjä kuvassa näkyvän lapion kohdalta vain yhdestä koekuopasta. Alueelta myös pinta-löytöjä, kuv. kohti SW)

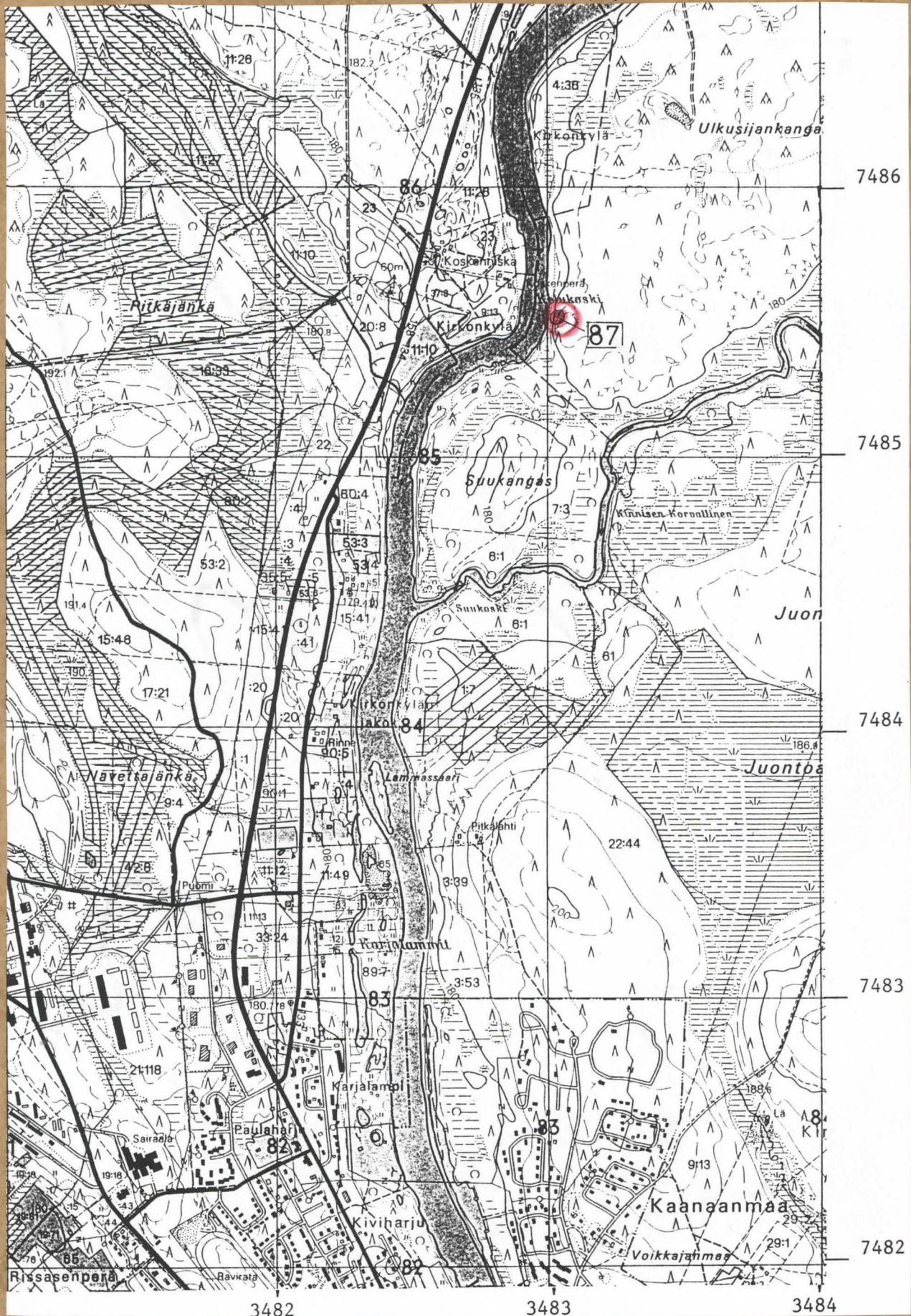
- 100477 (k.1) Yleiskuva Kelukoski E:n asuinpaikalle vastaran-
nalta. kohti ESE.
- 100478 (k.10) Yleiskuva alueen 2 länteen laajennetulta alueel-
ta. itäosa alueesta jo peitettynä. Kohti WSW.
- 100479 (k.19) Alue 4 tasossa 2. Taustalla vasemmalla lounais-
kulmassa luukeskittymä, muuten löydetty hieman
kvartseja. Kohti W.
- 100480 (k.11) Alue 2:n länsiosa. Työkuva. Ensimmäistä kerrosta
kaivetaan. Kohti W.
- 100481 (k.15) Alue 3 tasossa 5, jossa palaneita maaläikkiä.
Luuta vielä useasta 50x50 cm ruudusta. Kohti W.
- 100482 Alue 2:n laajennus tasossa 1, jossa kivikkoa.
Kohti W.
- 100483 (k.12) Alue 2:n laajennus tasossa 1. Kohti N.
- 100484 (k.16) Alue 3:n laajennuksen ensimmäistä kerrosta kai-
vetaan. Kohti WNW.
- 100485 (k.17) Alue 3:n laajennus tasossa 3. Eteläprofiilia.
Palanutta kulttuurimaata näkyvissä melko paljon,
josta palanutta luuta, erityisesti oikeasta nur-
kasta. Kohti W.
- 100486 (k.18) Kelukoski E, Alue 3:n länsiprofiili, jossa alin-
pana tiivis kivikko. Sen yläpuolella hietaa/hie-
sua, jonka yläpuolella palokerros. Profiilissa
näkyvissä voimakas rikastumiskerros. Kohti W.
- 100487 (k.20) Ryhmäkuva, Kelukosken kaivajat viimeisenä kai-
vauspäivän puolijoukkueteltan edessä asuinpaikan
pohjoiosassa alueen 4 edustalla, vas. Jaana Vuor-
renmaa, Maritza Hyytinen, Kati Vierma, Yrjö
Piekkari, Tapio Suhonen ja Kaarlo Katiskoski

LUETTELO DIAPOSITIIVEISTA

- 33062 Alue 1 tasossa 0. Ei merkittäviä löytöjä. Maape-
rä kivistä moreenia vailla rakenteita. Kohti W.
- 33063 Alue 2, taso 0. Kohti W.
- 33064 Työkuva. Alue 1:n ensimmäistä kerrosta kai-
vetaan. Kohti W.
- 33065 Alue 1 tasossa 1. hieman kvartseja ja palanutta
luuta, Kohti NW.
- 33066 Työkuva. Yrjö Piekkari, Jaana Vuorenmaa ja Ma-
ritza Hyytinen kaivavat alue 2:n ensimmäistä
kerrosta. Kohti SW.
- 33067 Yleiskuva alue 2:n tasosta 1. Kohti WSW.
- 33068 Alue 2:n itäosan länsipuoli tasossa 1. Alueella
luukeskittymä ja palaneita kiviä. Kohti N.
- 33069 Alue 2 tasossa 2. Näkyvissä kulttuurimaata. Koh-
ti WSW.
- 33070 Alue 3 tasossa 2. Taustalla alaosassa olevasta
kivettömästä alueesta löytöjä: kvartseja, pala-
nutta luuta ja saviastian pala. Etualan kivikko
löydötön. Kohti W.
- 33071 Työkuva. Alue 2:n 4 kerrosta kaivetaan. Taustal-
la tulevan Kelukosken patorakennelman paikkaa
joenmutkassa. Kohti WSW.
- 33072 Alue 3 tasossa 5, jossa palaneita maaläikkiä.
Luuta useassa 50cm x 50 cm kokoisessa ruudussa.
Kohti W.
- 33073 Alue 2:n laajennus tasossa 1. Laajennuksessa ki-
vikkoa. Kohti W.
- 33074 Alue 3:n laajennuksen ensimmäistä kerrosta kai-
vetaan. Kohti NNW.

SODANKYLÄ **87** KELUKOSKI E

Ote peruskartasta
3713 09 SODANKYLÄ (1987)

KAIVAUSPAIKAN SNAINTI : X = 7485 54
Y = 3483 07
Z = 180 - 185 m mpy.

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

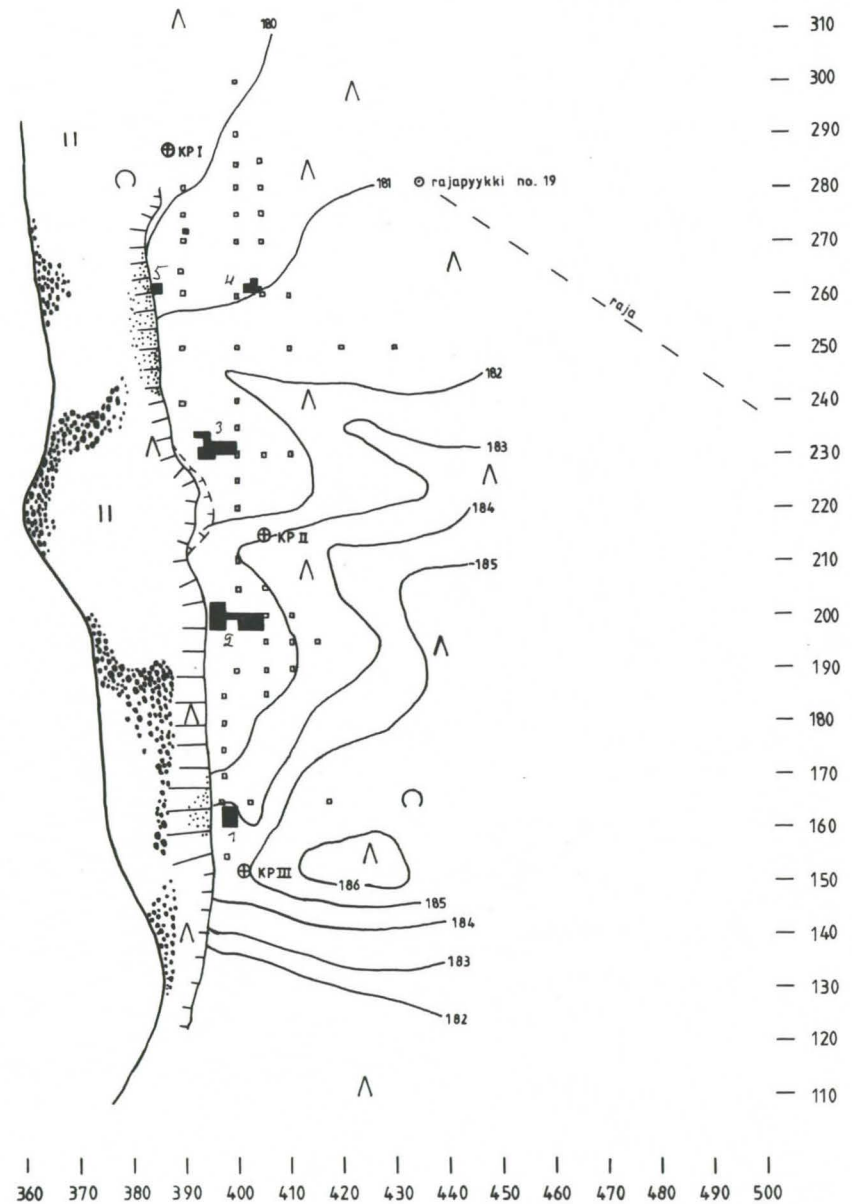
YLEISKARTTA MK 1:1000 0 10 20 30 40 50m

Piirt. T. Suhonen

- jyrkäne
- kivikko
- rapautunut maanpinta
- kiintopiste KPI 179,47m mpy
KP II 183,09m mpy
KP III 185,23m mpy
- v. 1993 kaivausalue
- v. 1994 kaivausalue
- mäntymetsä
- lehtimetsä
- niitty
- korkeuskäyrä

Kitinen

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

TASOKARTTA, TASOT 0 JA 1 / VAAITUKSET

ALUE 1

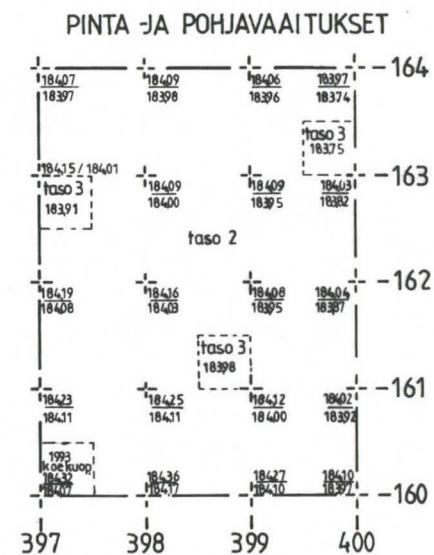
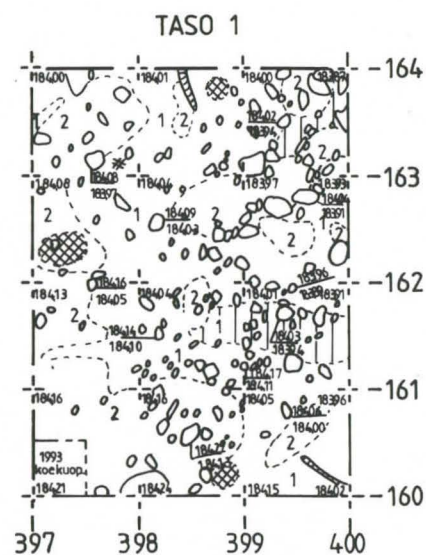
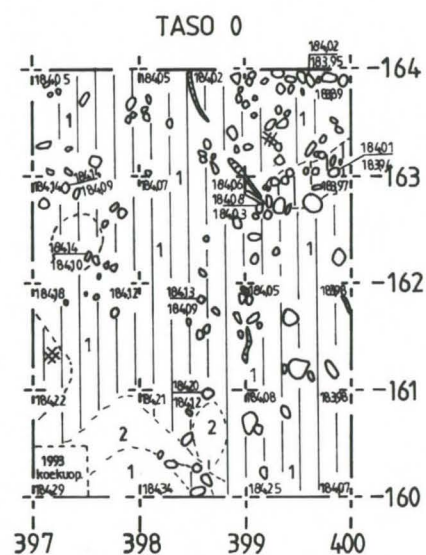
MK 1:50

KP III 185,23 m mpy

Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

Piirt. T. Suhonen

- turve/multa
- palanut hiekka
- 1 huuhoutunut hiekka
- 2 rikastunut hiekka
- hiili
- juuri
- kivi

25

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

VAAITUSKARTTA

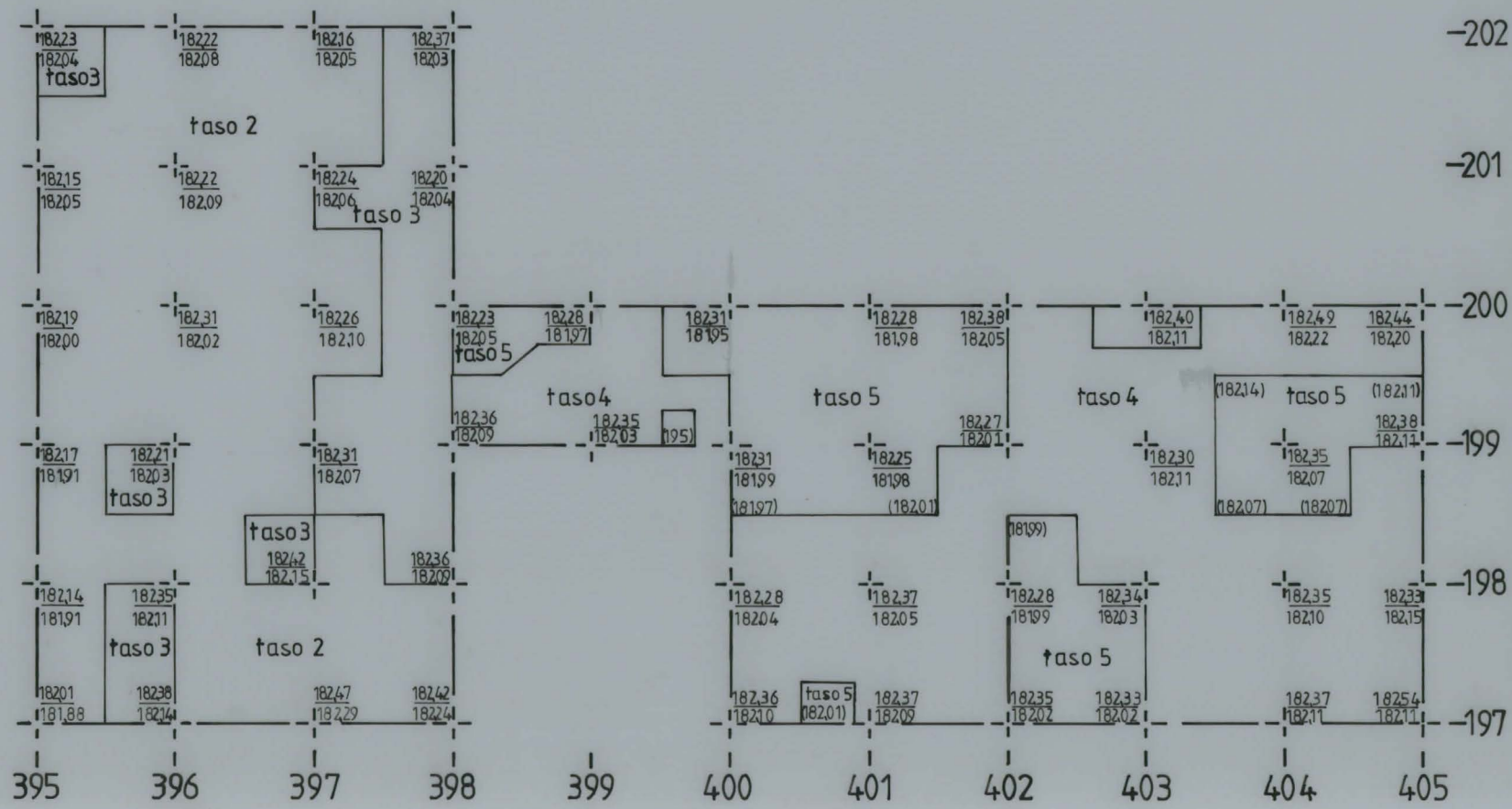
ALUE 2

MK 1:50 0 1 2m

Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

KP 2 183,09m mpy

Piirt. T. Suhonen

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

TASOKARTTA

ALUE 2

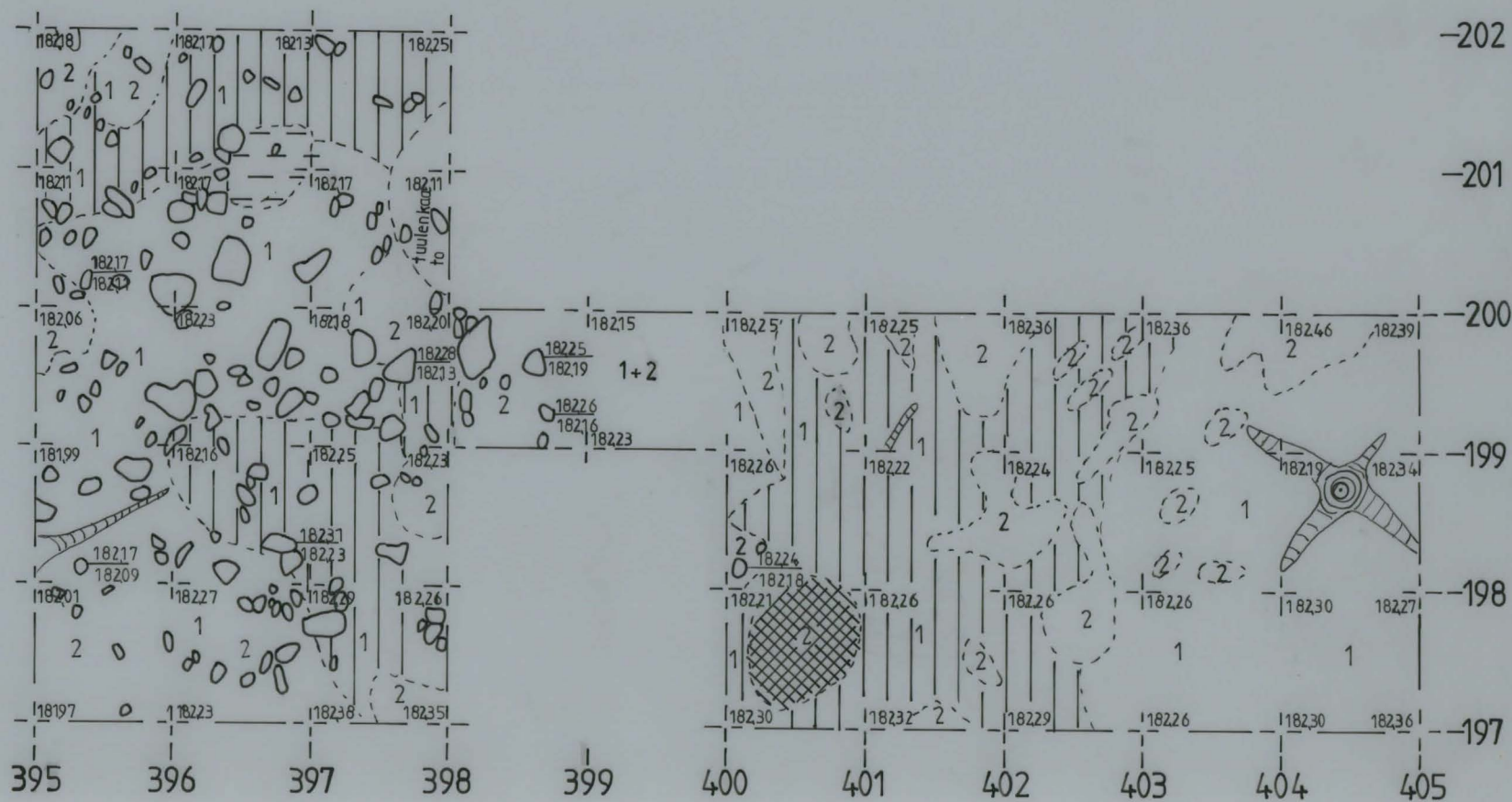
TASO 0 MK 1:50 0 1 2m

Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

KP 2 183,09m mpy

Piirt. T. Suhonen

- palanut hiekka
- turve/multa
- savi
- huuhdoutunut hiekka
- rikastunut hiekka
- juuri
- kivi

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

TASOKARTTA

ALUE 2

TASO 1 MK 1:50 0 1 2m

Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

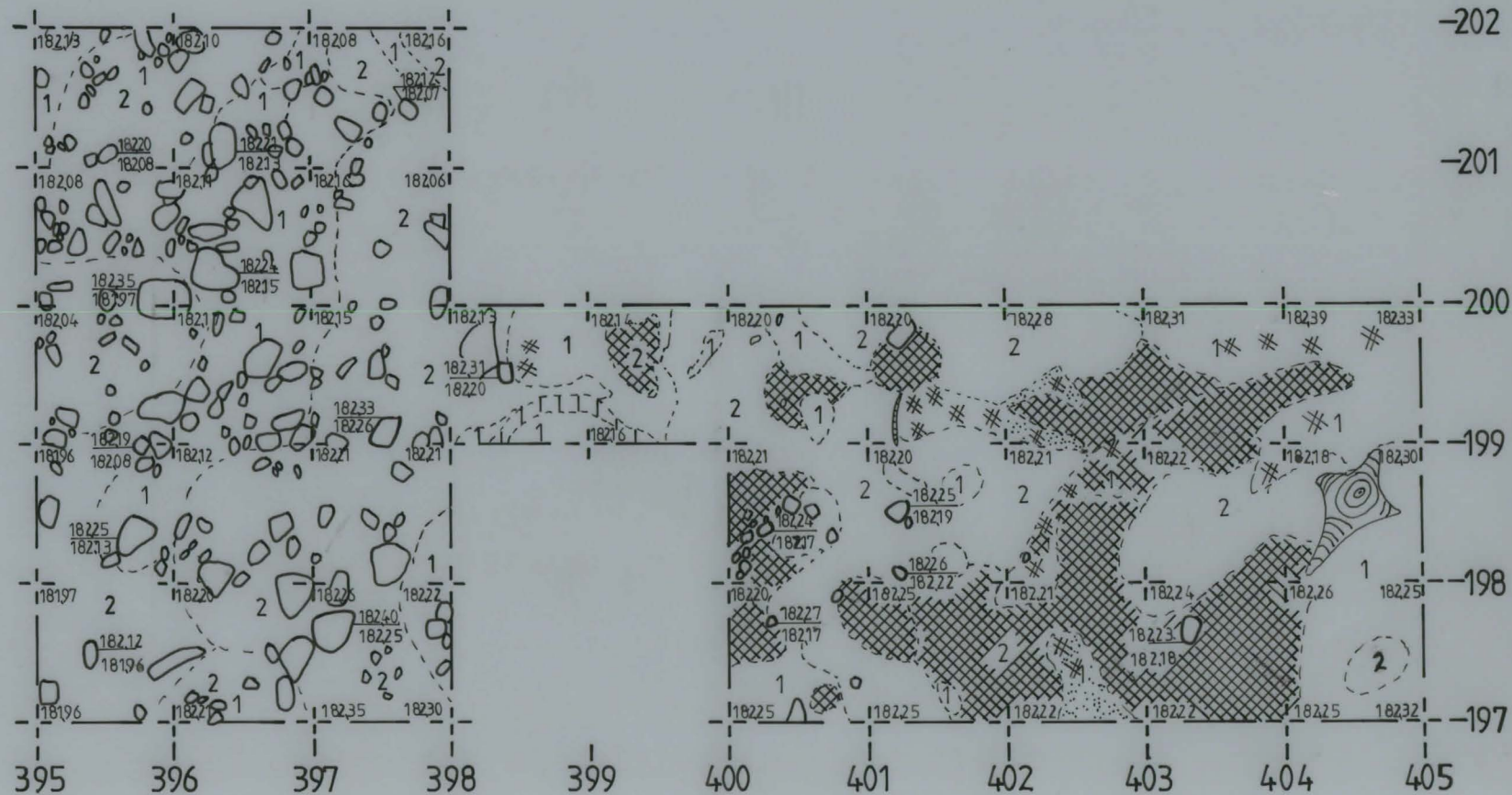
KP 2 183,09 m mpy

Piirt. T. Suhonen

N

- multa
- palanut hiekka / punertava kulttuurimaa
- hiili
- noki
- 1 huuhtoutunut hiekka
- 2 rikastunut hiekka
- juuri
- kivi

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

TASOKARTTA

ALUE 2 (itäosa)

TASO 2 MK 1:50 0 1 2m

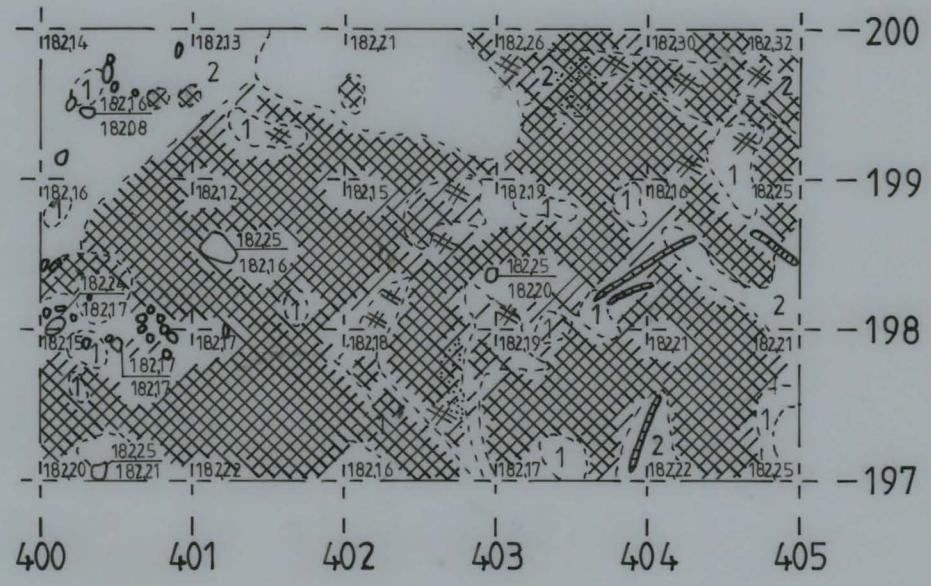
Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

KP 2 183,09mmpy

Piirt. T. Suhonen

- palanut hiekka/punertava kulttuurimaa
- noki
- hiili
- huuhtoutunut hiekka
- rikastunut hiekka
- juuri
- kivi

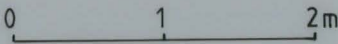

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

TASOKARTTA

ALUE 2

TASO 3 MK 1:50

Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

KP 2 183,09m mpy

Piirt. T. Suhonen

 palanut hiekka / punertava kulttuurimaa

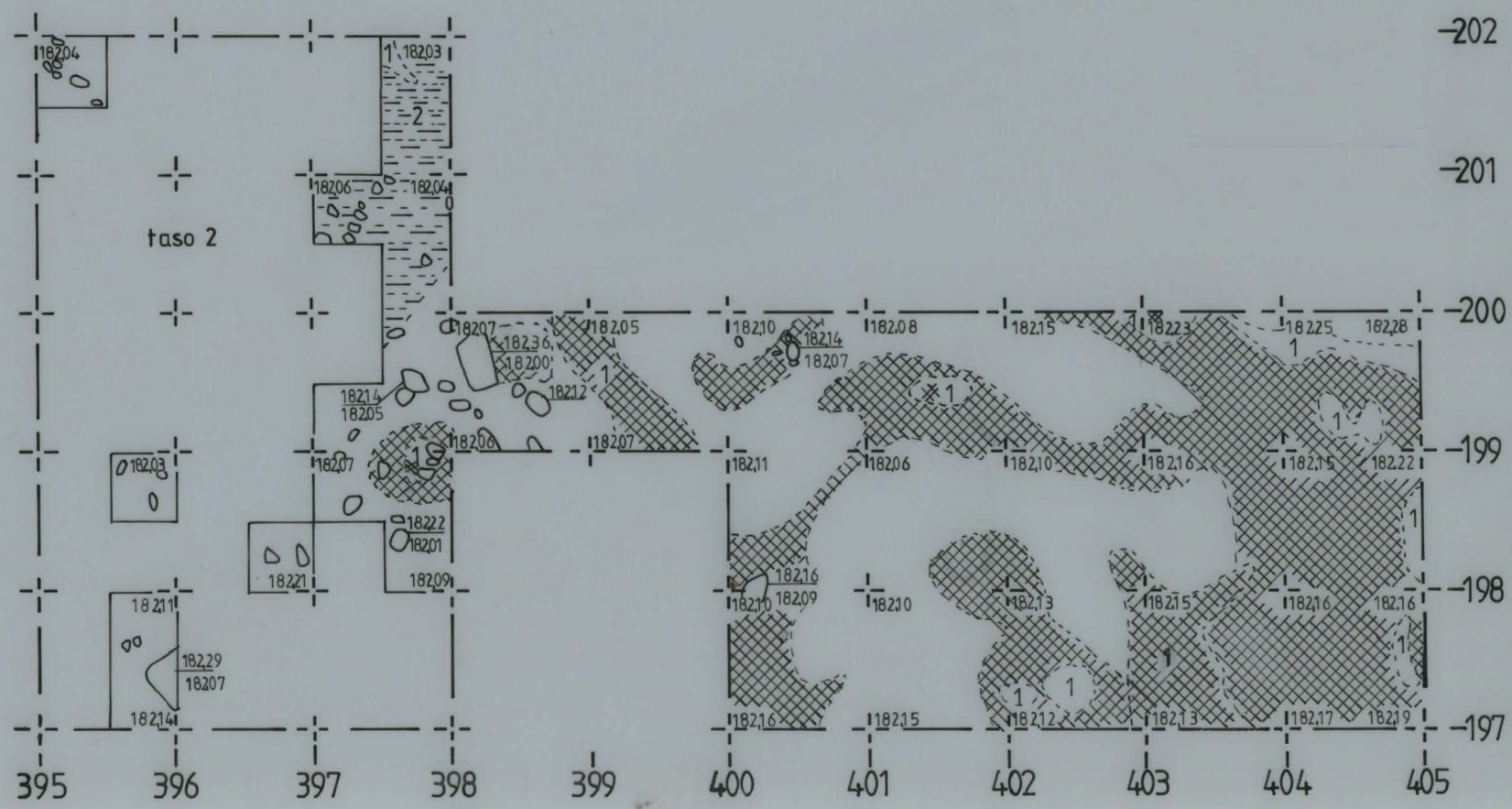
 savensekainen hiekka

 huuhtoutunut hiekka

 rikastunut hiekka

 kivi

 hiili

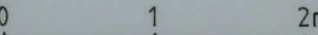

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

TASOKARTTA

ALUE 2 (itäosa)

TASO 4 MK 1:50

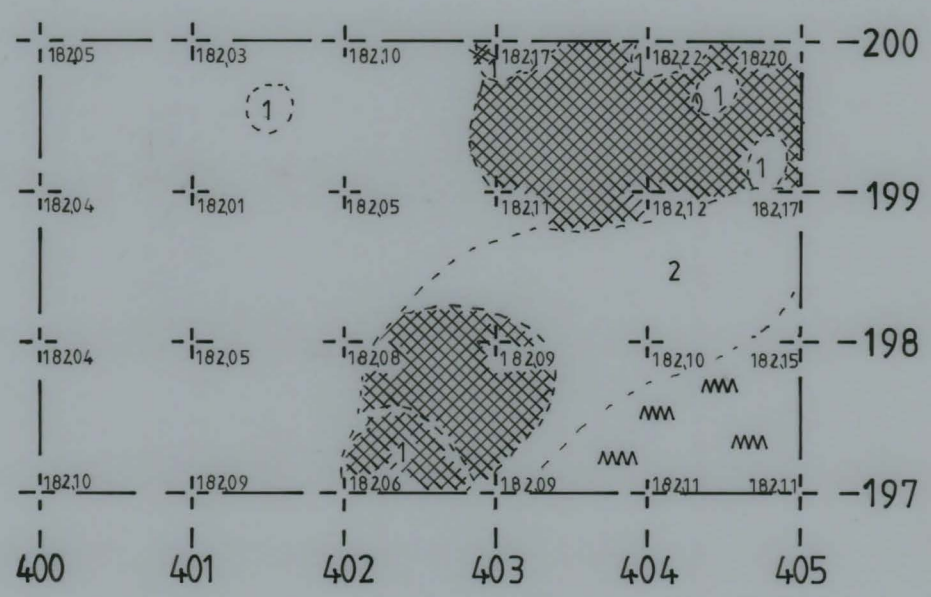
Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

KP 2 183,09 m mpy

Piirt. T. Suhonen

- palanut hiekka / punertava kulfuurimaa
- ruoste
- huuhtoutunut hiekka
- rikastunut hiekka
- hiili

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

VAAITUSKARTTA

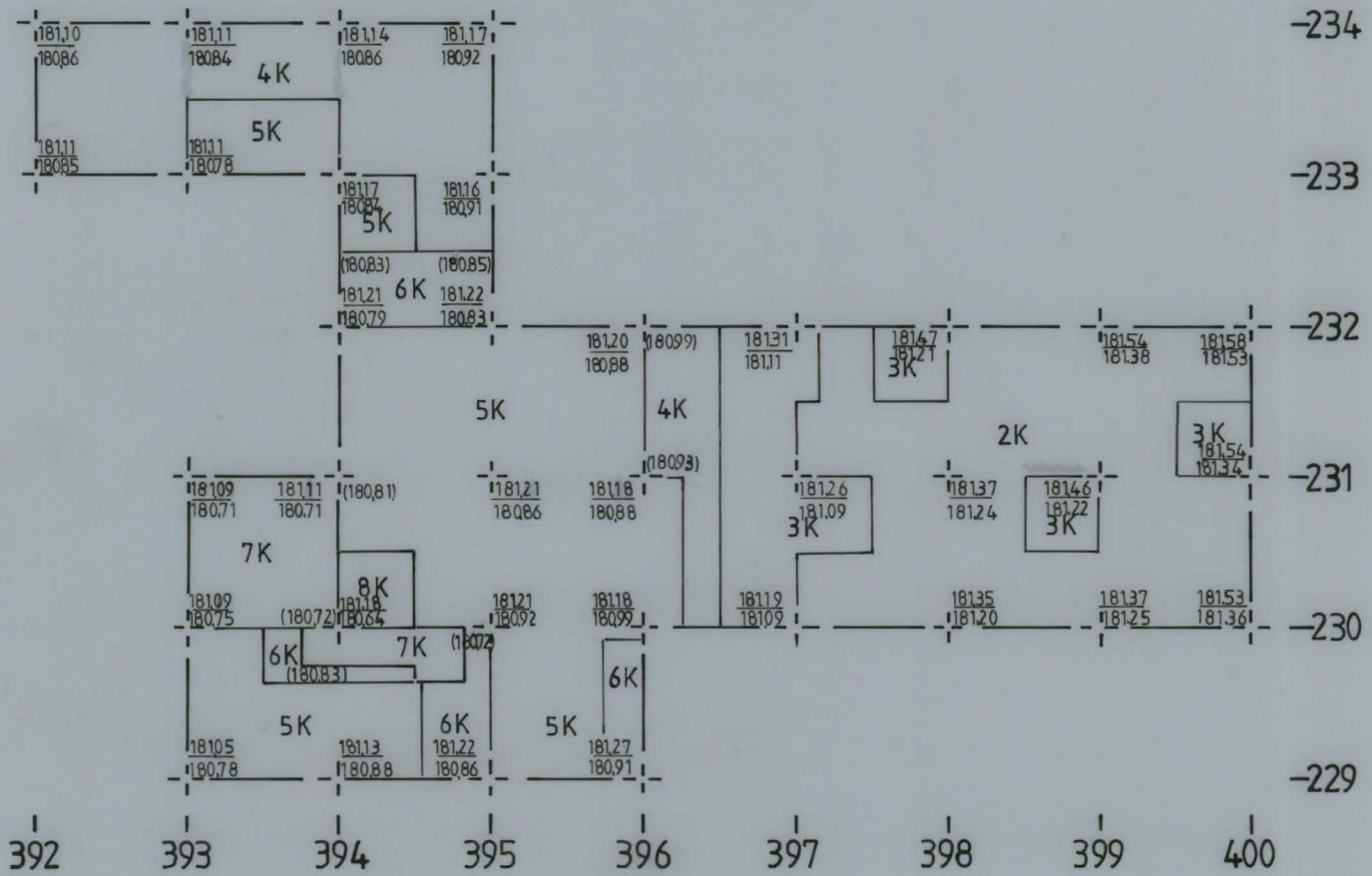
ALUE 3

MK 1:50 0 1 2m

KP 2 183,09 mmpy

Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

Piirt. T. Suhonen

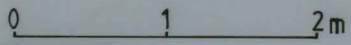
SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

TASOKARTTA

ALUE 3 (itäosa)

TASO 0

MK 1:50

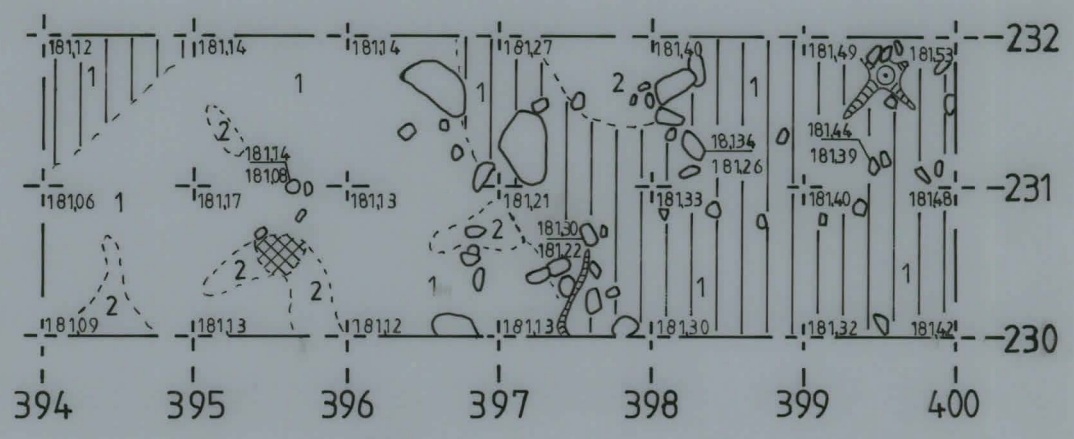
KP 2 183,09m mpy

Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

Piirt. T. Suhonen

- palanut hiekka
- turve/multa
- huuhtoutunut hiekka
- rikastunut hiekka
- juuri
- kivi

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

TASOKARTTA

ALUE 3

TASO 1

MK 1:50 0 1 2m

KP 2 183,09m mpy

Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

Piirt. T. Suhonen

- turve/multa
- palanut niekka
- huuhtoutunut hiekka
- rikastunut hiekka
- hiili
- juuri
- kivi

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

TASOKARTTA

ALUE 3 (itäosa)

TASO 2

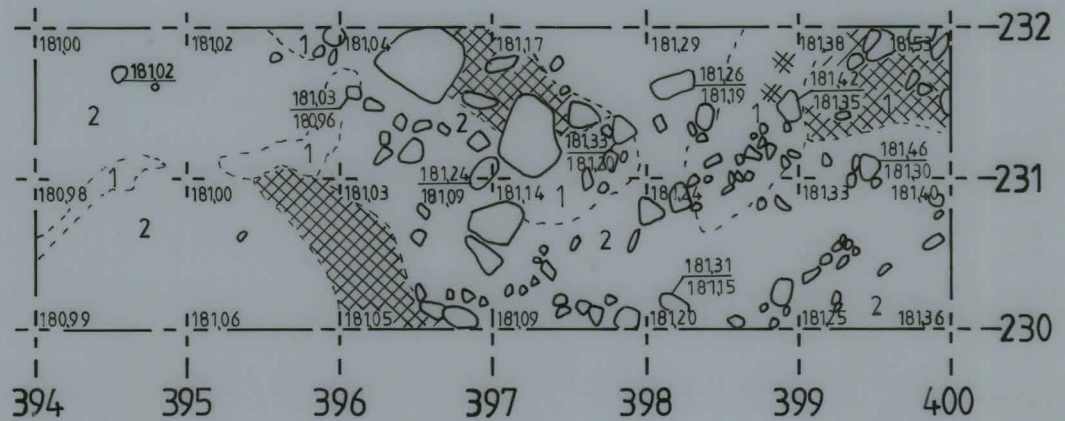
MK 1:50

KP 2 183,09 m mpy

Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

Piirt. T. Suhonen

- palanut hiekka
- 1 huuhtoutunut hiekka
- 2 rikastunut hiekka
- hiili
- kivi

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

TASOKARTTA

ALUE 3

TASO 3

MK 1:50

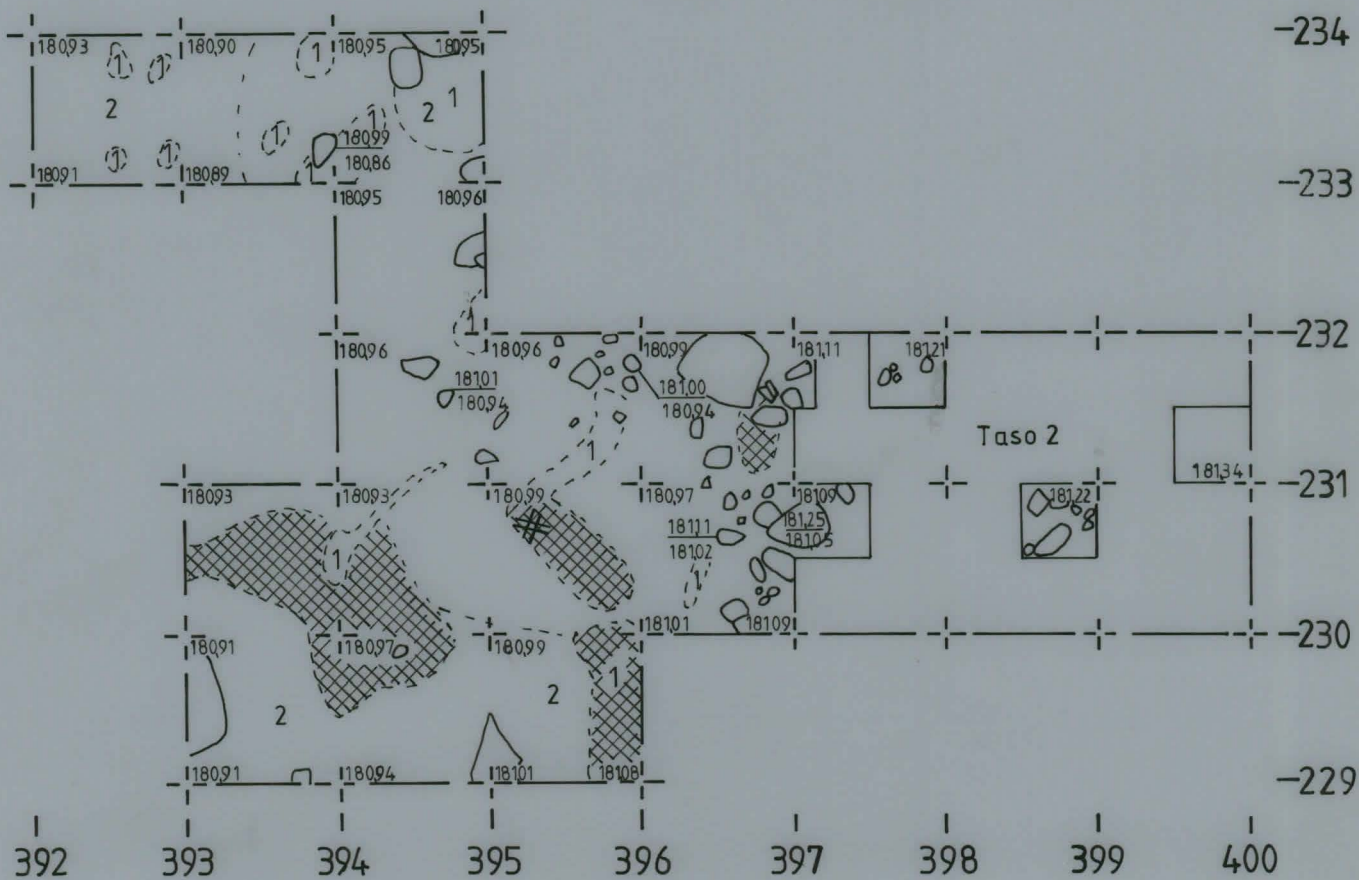
KP 2 183,09 m mpy

Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

Piirt. T. Suhonen

- palanut hiekka
- huuhtoutunut hiekka
- rikastunut hiekka
- hiili
- kivi

K. Katiskoski 1994

TASOKARTTA

ALUE 3

TASOT 4, 5 JA 6

MK 1:50

KP 2 183,09m mpy

Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

Piirt. T. Suhonen

palanut hiekka / hietä

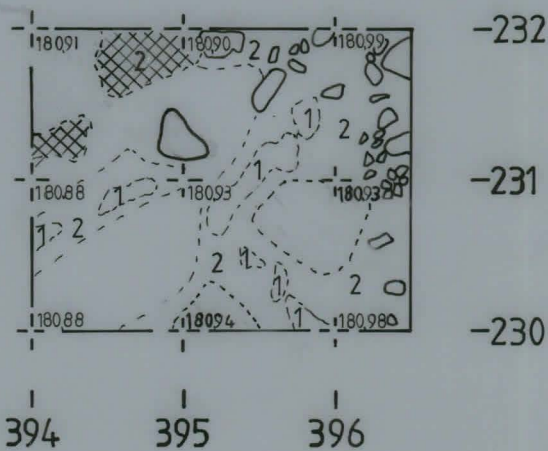
huuhtoutunut hiekka

rikastunut hiekka

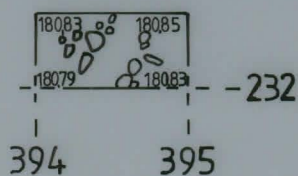
kivi

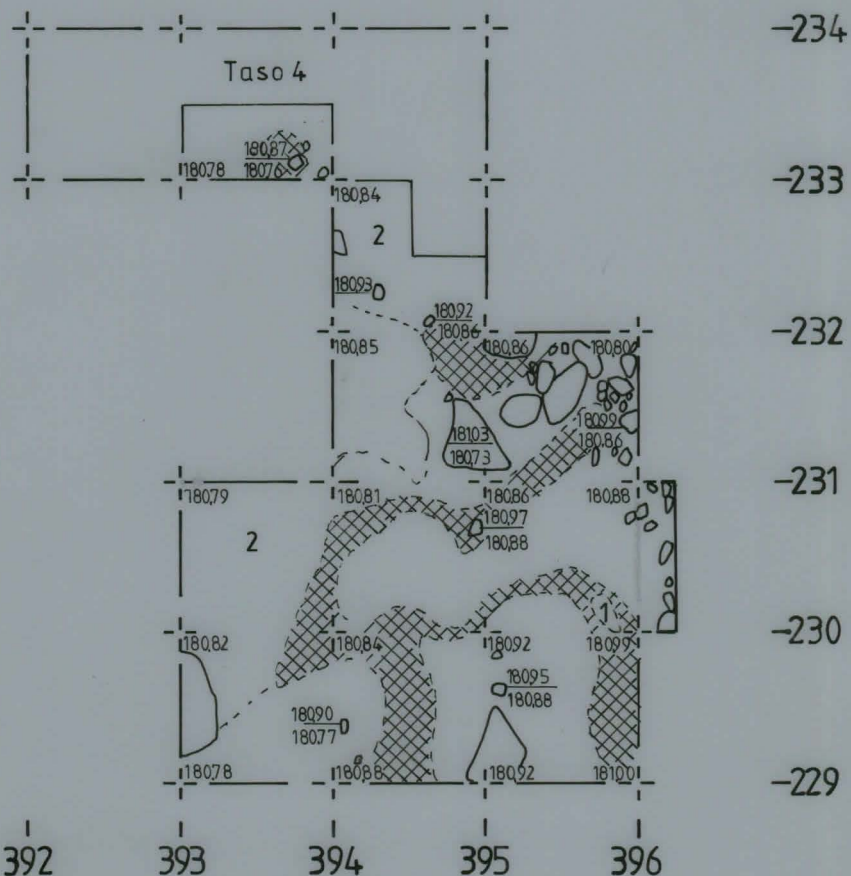
TASO 4

TASO 6

TASO 5

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

VAAITUSKARTTA

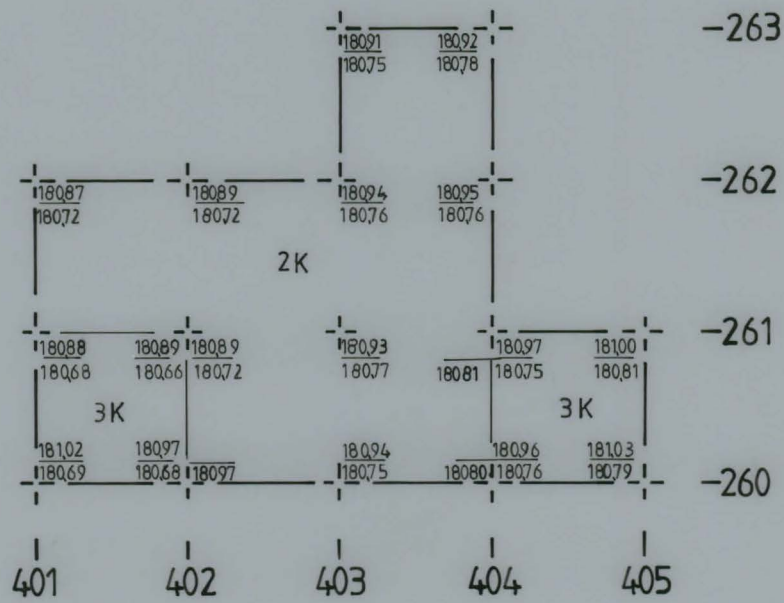
ALUE 4

MK 1:50 0 1 2m

KP 1 179,47m mpy

Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

Piirt. T. Suhonen

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

TASOKARTTA

ALUE 4

TASOT 0 JA 1

MK 1:50

KP 1 179,47m mpy

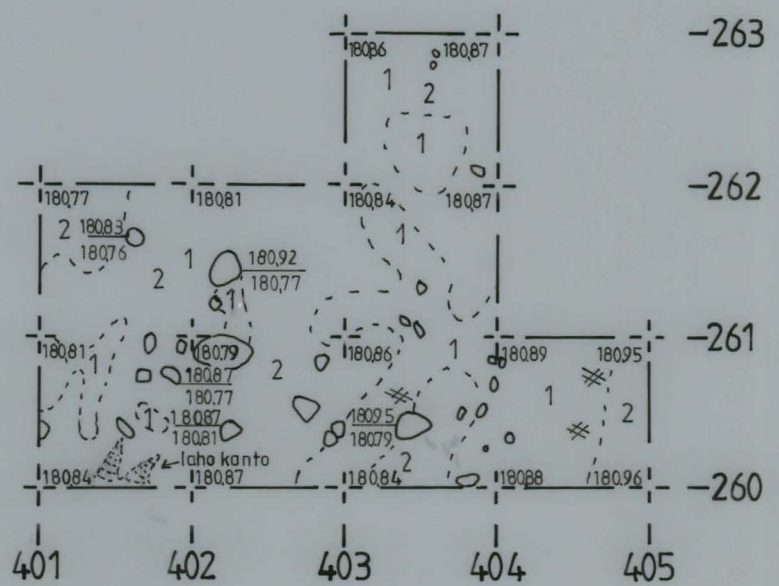
Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

Piirt. T. Suhonen

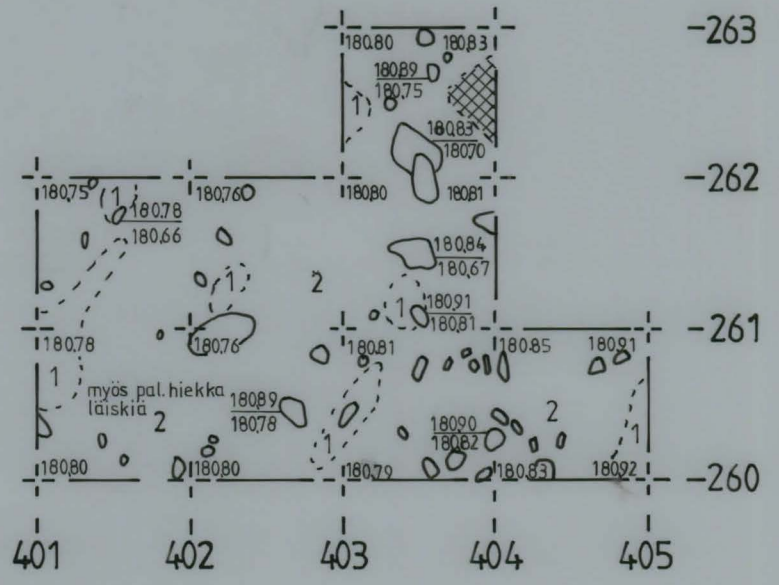

- palanut hiekka
- huuhtoutunut hiekka
- rikastunut hiekka
- hiili
- kivi

TASO 0

TASO 1

SODANKYLÄ 87 KELUKOSKI E

K. Katiskoski 1994

TASOKARTTA (tasot 0 ja 1)

VAAITUSKARTTA

ALUE 5

MK 1:50 0 1 2m

KP 1 179,47 m mpy

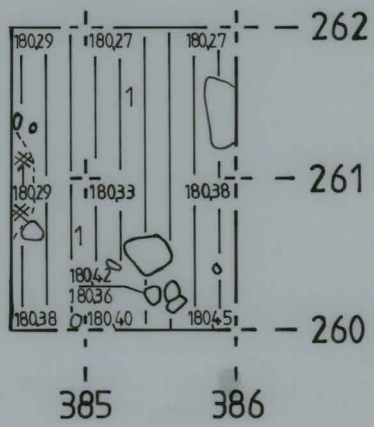
Korkeudet ilmoitettu absoluuttisina

Piirt. T. Suhonen

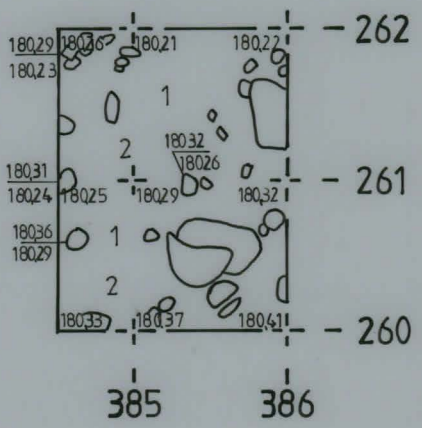

- turve/multa
- huuhtoutunut hiekka
- rikastunut hiekka
- hiili
- kivi

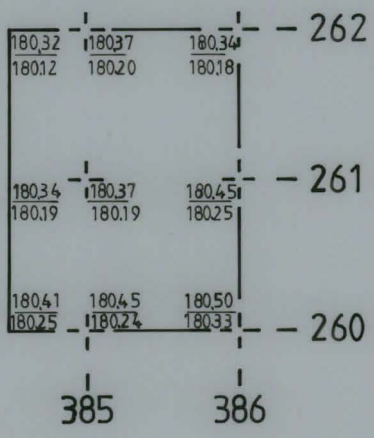
TASO 0

TASO 1

VAAITUSKARTTA

SODANKYLÄ KELUKOSKI E 1994

K.1. Yleiskuva Kelukoski
E:n asuinpaikalle
Kitisen vastarannalta,
kohti ESE

100477

100463

K.2. Alue 1, pihlajamun
puhdistettu, ei merkitt-
äviä löyöksiä, hiehta-
moneita, → NW

K.3. Alue 1 harossa
1, kohti NW

100466

K. KATIKOSKI

SODANKYLÄ KELUKOSKI E 1994

K4. Alue 1, kerrosta 1 kaivetaan, kohti W

100465

100468

K5. Työskentä Yrjö Pichan, Jaakko Vuorimäki ja Marjatta Hyttinen kasvavot A2:n kerrosta 1, kohti SW

K6. Yleiskäytettyä aluetta 2, sen itäpuoleen, luokiteltuna jalkineena kulttuurina ja joutokäytössä nurkama, kohti WSW

100470

SODANKYLÄ KELUKOSKI E 1994

K7. Alue 2:n itäosan
länkipuoli talossa,
tanst. oik. länker-
kittymä ja palaneita
kiviä, kohti WSW

100471

K8. Alue 2, tan 2,
länkkimäkeenosta,
kohti WSW

100473

K9. Alue 2, tan 4,
Kallh.-keinos puh-
distamassa, kohti
W

100475

SODANKYLÄ KELUKOSKI E 1994

K 10. Alue 2, yleis-
kuva laajennus-
tulta alueella
koti WSW

100478

K 11. Työmaa,
alue 2 laanni-
man laajennusta
kaivetaan, 1-lus-
tosta, koti W

100480

K 12. Alue 2:n lan-
sijusten laajennus
tausta 7, koti
N

100483

SODANKYLÄ KELUKOSKI E 1994

K 13. Työkuva, Joumi
Vierosen avaa pinn-
taturvettä alueelta
3, kohti SW

100467

100474

K 14. Alue 3 taso
2, taustalla kiivet-
Hmäältä alueelta
Löytöjä: kvartsi,
kivieräsiittä, palanut-
ta lunta ja asbesti-
kuvamittaan pöytä,
kivi W.

K 15. Alue 3, taso
5, palanutta maa-
kivistä lunta ja
kvartsi, kivi W

100481

K KATIKOSKI - 94

SODANKYLÄ KELUKOSKI E 1994

K 16. Alue J:n laajennus, 7 kunnosta kiviä, luoti NW

700484

700485

K 17. Alue J:n laajennus faunassa 3, kultt. udata, pal. luvta erityisesti oik. seinästä, luoti N

K 18. Alue J, kansi-
filitä, alijana
tinnis luontaisen
kiviä,

700486

SODANKYLÄ KELUKOSKI E 1994

100479

K 19. Alue 4 tammia 2, tanstalla var.
SW-kulmana luterilistymä, musten
vähän luterilista, tanstalla joulukor-
man rennana, alue 5, kohti W

100487

K 20. Kelukosken kalajat viimeksi
katsottavana majoitusteltan
edessä alueen 4 edustalla, var.
luterilinen: Juana Vuorimaa, Marja
Hyytiäinen, Kati Viernä, Yrjö Piikkari,
Tanni Vuorinen, Tapio Suhoja ja
Kaarlo Karttikoski.

K. KATUKOSKI -94

SODANKYLÄ Kelukoski / Katiskoski 1994

Luuanalyysi 28.8.1995 Pirkko Ukkonen

Aineistosta määritettiin yhteensä 51 fragmenttia, jotka jakautuivat kaivausalueittain seuraavasti:

	1	2	3	4
Alces alces (hirvi)		14		
Rangifer tarandus (peura)	1			8
Cervidae (hirvieläimet)		25		
Castor fiber (majava)			1	
Esox lucius (hauki)			1	
Teleostei (kalat)			1	

Kaivausalue 1:n aineisto oli hyvin pieni ja siitä pystyttiin määrittämään vain yksi peuran sivufalangi.

Kaivausalue 2:n aineisto koostui pääosin suurten luiden diafyysien kappaleista, helpommin määritettäviä nivelpintojen kappaleita ja raajojen alaosien luita oli huomattavan vähän. Suurin osa tunnistettavista kappaleista oli hammaskiillettä. Mukana oli todennäköisesti myös ala/yläleuan osia, mutta näitä ei pystytty varmuudella määrittämään. Alueelta ei tunnistettu yhtään varmaa peuran luufragmenttia.

Kaivausalue 3:n aineisto koostui todennäköisesti pääosin hirvieläinten luista, vaikka niistä ei saatu yhtään varmaa määrittystä. Muista alueista poiketen mukana oli myös majavan ja kalan luita.

Kaivausalue 4:n aineisto koostui selvästi peuran luista. Mukana oli aineiston kokoon verrattuna huomattavan paljon tunnistettavia raajojen alaosien luita.

Pirkko Ukkonen

SODANKYLÄ Kelukoski / K. Katiskoski 1994

Luuanalyysi 28.8.1995 Pirkko Ukkonen

Kaivausalue 1160/397 -
A1160/397 1 phal. (II/V)2 Rangifer tarandus
B1 (3)160/397 -
D1162/397 -
B1163/397 -
A1160/397 -
A2

Kaivausalue 2

197/400 C0	-		
197/400 D0 (18)	1	phal. (III/IV)2 prox. fr.	Alces alces
198/400 A0 (22)	-		
198/400 C0	-		
198/401 C0	-		
197/402 B0	-		
198/402 A0	-		
198/402 B0 (43)	1	mt II/V dist. diaph. fr.	Alces alces
199/402 A0	-		
199/399 D1	-		
197/400 A1	-		
197/400 B1	-		
197/400 C1 (88)		työstetty kappale?	
197/400 D1 (91)	3	cuneiforme sin. fr.	Alces alces
	1	dens, radix dentis fr.	Cervidae sp.
	1	dens, subst. adam. fr.	"

198/400	4	dens, subst. adam. fr.	Cervidae sp.
C1 (100)	1	mc/mt III-IV dist. fr.	"
	1	phal. (III/IV)3 prox. fr.	"
	1	costa prox. fr.	"
199/400	-		
B1			
199/400	-		
C1			
199/400	-		
D1			
197/401	-		
A1			
197/401	3	unciforme sin. fr.	Alces alces
B1 (110)	3	dens, subst. adam. fr.	Cervidae sp.
	1	phal. (III/IV)3 fr.	"
197/401	-		
C1			
197/401	-		
D1			
198/401	-		
A1			
198/401	-		
B1			
198/401	-		
D1			
199/401	-		
B1			
199/401	-		
C1			

198/402 A1	-		
199/399 C2	-		
199/399 D2	-		
197/400 A2	-		
197/400 B2	-		
197/400 C2 (195)	3	phal. (III/IV)1 prox. fr.	Alces alces
197/400 D2 (196)	1	os sesamoideus fr.	Alces alces
198/400 B2	-		
198/400 C2 (199)	1 2	phal. (III/IV)3 prox. fr. dens, subst. adam. fr.	Alces alces Cervidae sp.
198/400 D2	-		
199/400 A2	-		
199/400 D2	-		
197/401 B2 (212)	1 7 1 1	mt II/V diaph. fr. dens, subst. adam. fr. phal. (II/V)1 dist. fr. phal. (III/IV)/(II/V)3 fr.	Alces alces Cervidae sp. " "
197/401 C2	-		

198/401 A2 (1214)	1	dens, subst. adam. fr.	Cervidae sp.
198/401 B2	-		
199/401 B2	-		
199/398 B3	-		
199/399 B3	-		
197/400 C3	-		
197/400 D3	-		
198/400 A3	-		
198/400 B3	-		
198/400 C3	-		
199/400 A3	-		
199/400 B3	-		
199/400 C3	-		
199/400 D3	-		
197/401 A3	-		

197/401 -
B3

197/401 -
C3

197/401 -
D3

198/401 -
A3

198/401 -
B3

198/401 -
C3

198/401 -
D3

199/401 -
A3

199/401 (1:282a-4) kvartsia
B3

199/401 -
B3

199/401 -
C3

199/399 -
B4

197/400 -
C4

197/400 -
D4

199/400 -
B4

199/400 -
D4

198/401 -
C4

199/400 -
B4

197/400 -
C5

199/400 -
D5

199/401 -
B5

Kaivausalue 3

232/394 C1	-		
230/393 A2 (1362)	1	dentale fr.	Esox lucius
230/394 D2	-		
233/393 A3	-		
233/293 C2	-		
231/394 A2	-		
231/394 B2	-		
231/394 D2 (1399)	1	cranium, temporale sin. fr.	Castor fiber
232/394 A3	-		
231/395 B2	-		
230/393 A3	-		
230/393 C3	-		
230/393 D3 (1413)	1	vertebra fr.	Teleostei sp.
233/393 C3	-		

230/394 -
B3

231/394 -
A3

231/394 -
B3

231/394 -
D3

232/394 -
C3

230/393 -
C4

230/393 -
D4

230/394 -
A4

231/394 -
A4

231/394 -
D4

232/394 -
A4

232/394 -
B4

232/394 -
C4

233/394 -
A4

230/393 -
C5

230/394 -
A5

230/394 -
B5

230/394 -
C5

230/394 -
D5

231/394 -
D5

232/394 -
A5

232/394 -
B5

230/395 -
A5

230/393 -
C6

230/394 -
A6

230/394 -
C6

231/394 -
D6

232/394 -
A6

232/394 -
A7

232/394 -
C7

230/401 -
B7

230/394 -
A8

230/394 -
B8

Kaivausalue 4

260/401	1	mc III-IV sin. prox. fr.	Rangifer tarandus
C1 (1477)	2	mc/mt III-IV dist. fr.	"
260/401	-		
D1			
260/402	-		
A1			
260/401	-		
B2			
260/401	1	magnum+trapezoideum dex. fr.	Rangifer tarandus
C2 (1488)			
260/401	1	cuneiforme dex.	Rangifer tarandus
D2 (1489)	1	mc III-IV sin. prox. fr.	"
	2	vertebra lumb., proc. art.	"
260/402	-		
A2			
260/401	-		
B3			
260/401	-		
C3			
260/401	-		
D3			
189/400	-		
B7-9			

HELSINGIN YLIOPISTON
AJOITUSLABORATORIO
PL 11, (Snellmaninkatu 3)
00014 Helsingin yliopisto
Puh. 191 23436

60

Saap. 6. IX, 91-

AO

Museovirasto
Arkeologian osasto
Kaarlo Katiskoski

AJOITUSTULOKSIA

Lab. no.	Näyte	$\delta^{13}\text{C}$	Ikä (BP)
	Sodankylä 87, Kelukoski E		
Hel-3676	näyte 1	- 25.4	4610 \pm 100
Hel-3677	näyte 2	- 25.2	4470 \pm 80
	Sodankylä 60, Neulaniemi		
Hel-3678	näyte 3	- 25.2	2510 \pm 80

Tulos on ilmoitettu vuosina vuodesta 1950 AD lukien ja perustuu ^{14}C :n puoliintumisaikaan 5568 vuotta. Epätarkkuuteen ($\pm 1 \sigma$) sisältyvät näytteen mittauksista ja tarpeellisista vertailu-mittauksista aiheutuvat tilastolliset virheet. $\delta^{13}\text{C}$ arvo on annettu promilleina suhteessa PDB standardiin. Jos $\delta^{13}\text{C}$ arvo on ilmoitettu on annettu ikä korjattu isotooppi-fraktioitumiselle vastaamaan $\delta^{13}\text{C}$ arvoa -25 ‰.

Helsingissä 5.9.1995

Högne Jungner